

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Barbora Chromčíková

Vyšetřování drogových trestných činů

Diplomová práce

Olomouc 2018

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Vyšetřování drogových trestných činů** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 1. 3. 2018

.....

Barbora Chromčíková

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří se svými radami a odbornými konzultacemi podíleli na mém vedení při zpracování této práce. Jmenovitě patří dík **doc. JUDr. Jaroslavu Klátikovi, Ph.D.**, za jeho odborné vedení.

Nemalý dík patří mému manželovi a celé mé rodině, kteří mě ve studiu po celou jeho dobu podporovali, a svou pomocí velkou měrou přispěli na jeho zdárném dokončení.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. Vymezení základních pojmů	10
2. Legislativní vývoj v oblasti drogové kriminality v ČR.....	13
2.1. Vývoj právní úpravy do roku 1961	13
2.2. Právní úprava drogové kriminality po roce 1961.....	15
2.3. Aktuální legislativa v oblasti drogové kriminality v ČR	16
2.3.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283)	17
2.3.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284)	19
2.3.3. Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285)	20
2.3.4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy (§ 286)	22
2.3.5. Šíření toxikomanie (§ 287)	22
2.4. Zhodnocení aktuální právní úpravy drogových deliktů v českém právním řádu.....	23
3. Metodika vyšetřování drogové kriminality	26
3.1. Typické stopy	27
3.1.1. Typické stopy při nedovolené výrobě, držení a distribuci drog	28
3.1.2. Typické stopy spojené s dovozem, vývozem a průvozem drog	29
3.1.3. Typické stopy trestných činů spáchaných pod vlivem drog a za účelem jejich získání	30
3.2. Vyšetřovací situace a její zvláštnosti	30
3.3. Operativně pátrací činnost při odhalování drogové kriminality	32
3.3.1. Předstíraný převod	33
3.3.2. Sledování osob a věcí.....	35
3.3.3. Použití agenta	36
4. Dokazování drogové trestné činnosti	40
4.1. Počáteční vyšetřovací úkony.....	40
4.1.1. Osobní prohlídka, domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků..	40
4.1.2. Zadržení a otevření zásilky, záměna zásilky, sledování zásilky	42
4.1.3. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	43
4.2. Následné vyšetřovací úkony.....	45
4.2.1. Výslech	45

4.2.2. Konfrontace, rekognice	46
4.2.3. Ohledání, prohlídka těla	48
4.2.4. Zjišťování přítomnosti drogy	49
5. Shrnutí a úvahy de lege ferenda.....	50
Závěr	52
Seznam použitých zdrojů	54
ABSTRAKT	61
Klíčová slova	62

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
NPC	Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
OPL	omamné a psychotropní látky
PČR	Policie české republiky
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
TZ 1961	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZNL	zákon č. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na vyšetřování drogové kriminality v České republice (dále jen „ČR“). Téma vyšetřování trestných činů, páchaných v souvislosti s drogami jsem si zvolila z toho důvodu, že nejen užívání, ale i výroba a distribuce drog za posledních několik desítek let prudce vzrostla a stala se tak celospolečenským problémem. V současné době je užívání návykových látek v různých podobách na vzestupu a staly se velkým nebezpečím nejen ve světě, ale i na našem území. Po roce 1989, kdy se na území ČR otevřel nelegální trh s drogami, drogy a s nimi závislost a na ni navazující problémy zažil vysokého rozvoje. Zneužívání drog a psychotropních látek, jejich nezákonná výroba a obchod s nimi ve světě, ale i u nás neustále stoupá a přitom klesá věk osob drogově závislých¹. Dostupnost k jakýmkoli formám drog či návykových látek se stala jednodušší a vyvstává otázka, zda naše společnost tento prudce rostoucí negativní trend dostatečně vnímá a uzpůsobuje tomu prevenci a postih. Drogy totiž představují pro společnost závažný sociální, zdravotní a finanční problém a je třeba zjistit, zda zákonodárce správně a dostatečně vyživá a umožňuje používat účinné prostředky k regulaci drog.

V úvodní části práce, která má být převážně teoretická, bych chtěla vymezit základní pojmy, související s drogovou kriminalitou a jejím vyšetřováním, jelikož se domnívám, že v případě absence alespoň okrajového vymezení, by nebylo jasné, o jakém tématu chci v této práci hovořit, a chyběla by jakási ucelenost dané problematiky.

Následně bude navazovat analýza původní a aktuální legislativy drogové kriminality, která jako reakce na narůstající problém s drogami, prošla v posledních desetiletích zásadním vývojem. Chci se proto zaměřit na to, jak se právní úprava týkající se drogových deliktů vyvíjela, a jak od počátku naší republiky až po současnost došlo ke změně zákonem stanoveného postihu drogové kriminality. Základní hypotéza v této úvodní části práce je zodpovězení na otázku, zda je právní úprava týkající se drogové kriminality *de lege lata* v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku (dále jen „TZ“) efektivně nastavena a je v této podobě dostačující. Na to navazuje i zodpovězení otázky, zda legislativní vývoj zaznamenal pozitivní posun v postihu a odhalování drogové kriminality.

Ve své druhé části bych chtěla práci cílit na procesně-právní aspekty z oblasti drogové kriminality. Tato část bude rozdělena na dvě kapitoly, kdy první kapitola bude zaměřena na metody vyšetřování drogových deliktů, a v části druhé budou analyzovány specifika jednotlivých důkazních prostředků při prokazování drogových trestných činů. Důraz bude kladen na smysl využití těchto prostředků v souvislosti s drogovou kriminalitou.

¹ HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. 1. vydání. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o., 2000. s. 19.

První část se bude okrajově zajímat o oblast kriminalistiky, s cílem naznačit metody orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) při zjišťování typických stop, které mají velký význam pro objasňování drogových trestných činů, a typické vyšetřovací situace, jež vždy vycházejí ze skutečností, které byly zjištěny v počátečních fázích vyšetřování. Tyto typické stopy a vyšetřovací situace by měly sloužit k tomu, abych mohla zdárně odpovědět na otázku, jaká vyšetřovací metodika je využívána právě při odhalování drogových deliktů. V této části práce bych se chtěla primárně zaměřit na analýzu potírání závažnějších drogových trestných činů se zaměřením na odhalování organizované drogové kriminality.

Ve stěžejní části této kapitoly pak chci zaměřit pozornost na operativně pátrací činnost policejních orgánů, jenž slouží jako velice významný prostředek k opatrování jednotlivých důkazů, které mohou v konečné fázi vést k dopadení pachatelů drogové kriminality. Jak bude uváděno v předcházejících kapitolách je operativně pátrací činnost naprosto klíčovou k postupnému odhalování drogové kriminality, jelikož má několik stupňů řetězce, který se skládá z konzumentů, distributorů a výrobců drog a pozornost policejního orgánu musí být zaměřena na všechny stupně této laicky řečeno pyramidy pachatelů, jinak by všichni účastníci podílející se na trestné činnosti nemohli být řádně odhaleni a dopadeni.

Pozornost bude zaměřena na jednotlivé operativně pátrací prostředky, jimiž jsou předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta, které mají policejní a jiné orgány k dispozici k odhalování trestné činnosti. Protože jde o fázi, kdy ještě proti osobě nebylo zahájeno trestní stíhání, je důležité vytyčení mezí této operativně pátrací činnosti. Základním cílem této části bude zodpovězení na otázku, jaké jsou ústavně právní meze využití jednotlivých operativně pátracích prostředků. Výzkumnou otázkou potom bude, zda využití operativně pátracích prostředků je ústavně konformní, a zda při jejich užití nenastávají situace, které by mohly nepřipustnou mírou omezovat do základních lidských práv a svobod uvedených v Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). K dosažení stanoveného cíle bude využita převážně judikatura Ústavního soudu ČR, jež se výkladem mezí těchto trestněprávních institutů hojně zabývá.

Poslední část bude analyzovat již samotné dokazování trestné činnosti spojené s drogami. Budu se zaměřovat na určitá specifika, které využívají policejní orgány při prokázání trestné činnosti pachatelům právě drogových deliktů, jakmile je proti nim zahájeno trestní stíhání.

V první podkapitole poslední části bude pozornost zaměřena na počáteční vyšetřovací úkony, kdy chci klást důraz převážně na domovní prohlídky, sledování a manipulaci se zásilkami či využití odposlechů a záznamů z telekomunikačního provozu, neboť se jedná o metody, které

určitým způsobem narušují svobodu a soukromí a analyzovat obdobně jako u operativně pátrací činnosti ústavní meze při využití těchto úkonů policejními či ostatními OČTŘ.

Poslední podkapitolu budou tvořit následné vyšetřovací úkony, jež jsou výslech, rekognice, konfrontace a zjištění přítomnosti drogy, která právě s drogovými trestnými činy úzce souvisí, neboť bez přítomnosti drogy bychom nemohli o drogové trestné činnosti hovořit. V této části se chci soustředit zejména na taktiku výslechu osob obviněných z drogové trestné činnosti, neboť tyto pachatelé jsou velice specifickými osobami. Také bych chtěla poukázat na problematiku rekognice či konfrontace a jejich účelu jejich využívání při vyšetřování trestných činů v souvislosti s drogami.

Závěrem bych chtěla dospět k zodpovězení otázky, zda trestní řád dává orgánům činným v trestním řízení dostatečný prostor pro řádné vyšetřování a prokázání drogové kriminality a zda prostředky, které k tomu mají k dispozici, při odhalení drogové trestné činnosti zachovávají ústavní konformitu a nezasahují až příliš do základních lidských práv a svobod.

1. Vymezení základních pojmů

Základním termínem celé problematiky této práce je „**droga**“. Tento pojem je pro problematiku drogové kriminality zásadní, a přesto pro něj nemáme přesnou definici. Obecně lze říci, že se jedná o jakoukoliv látku s psychotropními účinky, která u osob užívajících ji pravidelně, vyvolává stav psychické či tělesné závislosti². Jedná se o obecné, historické vymezení. V dnešní době si z laického pohledu pod pojmem „droga“ představíme látky, které se užívají, nebo zneužívají ke změně nálady, povzbuzení, či útlumu, nebo k vyvolání halucinací či na něj pohlížíme jako na synonymum pro nelegální látky, jejíž užívání působí značné společenské a zdravotní problémy³. Nicméně takto povrchně nelze na drogu pohlížet. Za nejpresnější vymezení tohoto problematického pojmu považuji definici zveřejněnou komisí znalců světové zdravotnické organizace WHO z roku 1969, podle níž se drogou rozumí „Jakákoliv látka, která, je-li vpravená do živého organismu, může pozměnit jednu, nebo více jeho funkcí“⁴. Jde o širokou definici, a zahrnuje tak všechny substance či hmotné látky působící na centrální nervovou soustavu, ať jsou přírodní či syntetické. Je to sice podle mého názoru velice široké vymezení, avšak jelikož tímto obsahuje všechny možné látky, které ovlivňují organismus, lze pod toto označení zahrnout vysoké množství látek a nebudou vznikat pochybnosti o tom, zda určitá látka je drogou či naopak není.

S pojmem droga úzce souvisí termín „**návyková látka**“. Na rozdíl od drogy, pro tento pojem existuje přímo legislativní, trestněprávní vymezení. Návykovou látkou se podle § 130, TZ rozumí alkohol, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Jelikož pojmy droga a návyková látka v sobě obsahují termín „**Omamné a psychotropní látky**“, považuji za nutné alespoň stručně vymezit i tento termín. Jde o látky, u nichž vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost, nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá⁵. Výčet návykových a psychotropních látek je uveden v přílohách nařízení vlády č. 463/2014 Sb., o seznámech návykových látek a pro účely trestního práva existuje zákon, který určuje, co se pro tyto účely označuje za omamnou a psychotropní látku, jedná se o zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZNL“).

² HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. 1. vydání. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o., 2000, s. 8.

³ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana, ZEMAN, Petr. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 10.

⁴ HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. 1. vydání. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o., 2000, s. 8.

⁵ NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI 2008, s. 427.

Posledním obecným pojmem v souvislosti s drogami je „**prekursor**“. Prekursorem se rozumí látky, které mají charakter pomocných chemických sloučenin používaných při výrobě drog, však samy nejsou chráněny příslušnými právními normami jako omamné či psychotropní látky – patří sem různé kyseliny, ředidla, rozpouštědla a další⁶. Tyto látky jsou uvedeny v příloze č. 9 ZNL. Obecně lze prekursor nazvat jako určitou látku určenou k výrobě drogy⁷. Zákonný podklad pro vymezení prekursorů najdeme v zákoně č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog, který, co se týče definice prekursorů, odkazuje na předpis Evropské unie, jímž je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog.

V souvislosti s vyšetřováním drogových trestných činů je nutné zmínit termín „**drogová kriminalita**“ neboli „**drogové delikty**“. Přesto, že každý by nemusel souhlasit, že se jedná o totožné pojmy, osobně se k tomuto faktu přikláním. Drogovou kriminalitu můžeme vykládat v užším nebo širším smyslu. V prvním případě se za drogovou kriminalitu považují trestné činy spáchané v souvislosti s drogami a jejich zneužíváním, tzv. primární drogová kriminalita, která je označována jako trestná činnost proti drogové legislativě⁸. Do této kategorie spadají delikty uvedené v § 283 a násl. TZ. V širším smyslu lze drogovou kriminalitu chápat jako trestné činy, spáchané za účelem získání drogy, trestné činy spáchané pod vlivem drog a trestné činy páchané na uživatelích drog, tzv. sekundární drogová kriminalita. Této trestné činnosti se za účelem získání drogy dopouštějí toxikomani⁹, kteří potřebují sehnat peníze na financování své drogové potřeby a opatření drogy. Jedná se především o páčání majetkové trestné činnosti, uvedené v hlavě páté zvláštní části TZ, které jsou spáchané v souvislosti s tzv. abúzem drog¹⁰, jako je typicky krádež, ať už se jedná o krádež finanční hotovosti, a nebo léků v lékárnách či prekursorů pro výrobu drog. Pachatelé závislí na drogách se také dopouštějí trestných činů proti svobodě, jež jsou násilného charakteru. Patří sem hojně loupež, vydírání či porušování domovní svobody. Uživatelé drog se mohou dopustit rozličné trestné činnosti spáchané buď pod vlivem drog, nebo naopak v období abstinence. Nejčastějšími trestnými činy této kategorie jsou, jak jsem již nastínila výše, trestné činy proti majetku.

Stěžejním termínem této práce je „**metodika vyšetřování**“. Jde o systém specifických poznatků a ucelených kriminalistických doporučení, které jsou využitelné pro úspěšné vyhledávání, objasnění, vyšetřování, dokazování a prevenci jednotlivých druhů trestných činů. Každý druh trestné činnosti má svá specifika a zvláštnosti, a proto i vyšetřování různých druhů

⁶ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 3. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999, s. 95.

⁷ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 755.

⁸ ZEMAN, Petr., ŠTEFLUNKOVÁ, Michaela., TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. s. 12

⁹ Za toxikomana považujeme člověka, který je závislý na drogách

¹⁰ Drogovým abúzem lze rozumět nadměrné užívání drog a následná závislost na nich

trestné činnosti musí mít jistou zvláštnost k tomu, aby mohl být tento konkrétní druh trestné činnosti řádně odhalen. K tomu slouží právě metodika kriminalistického vyšetřování. Kriminalista by měl znát typické kriminalistické situace a stopy jednotlivých druhů trestných činů a na jejich základě aplikovat adekvátní taktické postupy a operace k poznání a dokázání objektivní pravdy. Každá konkrétní vyšetřovací situace je jiná a zvolení správné taktiky hlavně k prvotním a neodkladným úkonům, včetně zvláštností vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů slouží k efektivnímu vyšetření trestné činnosti. Právě toto je metodika odhalování trestné činnosti, kterou se chci zabývat v oblasti právě drogové kriminality¹¹.

K odhalování drogové kriminality se hojně využívá operativně pátrací činnost, která se provádí pomocí „*tzv. operativně pátracích prostředků*“. Obecně za operativně pátrací prostředky označujeme souhrn opatření policejních orgánů uskutečňovaných v souladu s danými právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti. Ve smyslu § 158b a násl. zákona č. 141/1961, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále je „TR“) jde o předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Jejich výčet v trestním řízení je taxativní a nelze ho rozšiřovat o další případy, zákonem výslovně neupravené¹².

¹¹ RYBÁŘ, Miroslav. *Kriminalistika: metody vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 1. vydání. Plzeň: Nava, 2008. s. 5 – 9

¹² ŠÁMAL, Pavel. In HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníkový slovník*. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009.

2. Legislativní vývoj v oblasti drogové kriminality v ČR

Smyslem této kapitoly je nastínit vývoj právní úpravy drogových deliktů na území ČR. Chtěla bych zde naznačit, jak v průběhu vývoje společnosti dochází k postupné zásadní reakci na značný rozvoj drogové kriminality. Období vývoje rozdělují do třech časových rámců. V prvním je znázorněn vývoj do roku 1961. Druhá část navazuje na přijetí zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona (dále jen „TZ 1961“). Posledním časovým úsekem je platná právní úprava, zaměřená na zásadní změny po přijetí TZ. Cílem této kapitoly je zjistit, zda je negativní trend zneužívání omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) efektivně zasazen do legislativního rámce a zda v dnešní době máme již kvalitní právní úpravu, která na tento negativní trend dostatečně reaguje a dává možnost adekvátního postihu.

2.1. Vývoj právní úpravy do roku 1961

Kriminalita v souvislosti s užíváním či nedovoleným nakládáním s drogami se na území ČR objevovala už v dávné minulosti. Již po první světové válce se začaly na území ČR zvyšovat nelegální obchody s drogami. ČR se stala díky své poloze ve středu Evropy významnou tranzitní a cílovou zemí. Protože na tento celoplošný problém bylo nutné reagovat i legislativně, již v tomto období na problematiku drog alespoň částečně upozornil **zákon č. 128/1923 Sb. z. a n. o provádění mezinárodní opiové konvence ze dne 23.1.1912**¹³. Tímto zákonem byla zakázána „výroba, dovoz, prodej, rozdělování, požívání a vývoz zpracovaného opia jakož i škvárů a veškerých zbytků opia vykouřeného.“ Částečnou reakcí tímto zákonem na vyvstálý problém s drogami spatřuji v tom, že tento zákon sice široce upravoval dovoz, držení a výrobu omamných a psychotropních látek, takže pojímal do své skutkové podstaty širokou formu jakéhokoli styku s drogami, avšak na druhé straně porušení tohoto právního předpisu bylo označováno pouze za přestupek, a této váze odpovídal také postih. Při porušení tohoto zákona docházelo k udělení pokuty maximálně do výše 20.000,- Kčs, který mohl být v případě nedobytnosti přeměněn na trest odnětí svobody v délce trvání až 3 měsíců¹⁴.

Značný význam z hlediska právní úpravy psychoaktivních látek zaznamenalo přijetí **tzv. opiového zákona č. 29/1938 Sb. z. a n.**, kterým se provádějí Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n. a Úmluva o omezení výroby a úpravě

¹³ PARLAMENT ČR, POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Vládní návrh na vydání zákona o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod čís. 159 Sb. z. a n. z. roku 1922* [online] psp.cz. [cit. 5. 3. 2018]. Dostupné na < http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/tisky/T4023_00.htm >

¹⁴ Kiššová, Lucia. Česká protidrogová politika a její koordinace. Historie a současnost. *Zaostřeno na drogy*, 2009, roč. 2009, č. březen – duben, Praha: Úřad vlády české republiky, s. 2

distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n. (opiový zákon). Již názvu je patrné, že je tento zákon reakcí na mezinárodní úmluvy, a je jím dokončeno zavedení těchto dotčených úmluv to právního řádu Československa. Význam tohoto zákona má komplexnější povahu. Nejen, že upravuje velké množství přestupků, přečinů a zločinů, týkajících se drogové kriminality, ale také v souladu s ním docházelo k přísnějším postihům. Při porušení tohoto zákona mohla být uložena pokuta až do výše 100.000,- Kčs či trest „žaláře“ v rozmezí od jednoho do pěti let¹⁵. Zákon rovněž umožňoval podrobit odsouzeného policejnímu dohledu a cizince vypovědět z území republiky. Předměty určené ke spáchání trestného činu, či předměty, jimiž byl trestný čin spáchán, nebo předměty, které byly trestným činem vyrobeny nebo získány, mohly být prohlášeny za propadlé bez ohledu na výsledek trestního řízení. Osobám odsouzeným za uvedené přestupky, přečiny či zločiny bylo možné na určitý čas nebo navždy odejmout zvláštní povolení, živnostenskou koncesi nebo zakázat výkon funkce¹⁶.

Základem pro aktuální trestněprávní úpravu nedovolené výroby a držení drog bylo přijetí **zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon**, kdy přímo do jeho obsahu byly zakotveny dva drogové delikty. Prvním byl delikt nedovolená výroba a držení omamných prostředků a jedů, jehož znění bylo velice podobné, jako tomu bylo v navazujícím TZ 1961 a v nyní aktuálním TZ. Skutková podstata zněla takto: „Ten kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy, byl potrestán odnětím svobody až na tři léta a peněžitým trestem (§197 odst. 1). Dopustil-li se pachatel takového činu ve značném rozsahu nebo výdělečně nebo měl-li takový čin za následek smrt člověka nebo těžkou újmu na zdraví mnoha lidí, byl pachatel potrestán odnětím svobody v trvání jednoho roku až pěti let a trestem peněžitým (§ 197 odst. 2). Poté v § 198 byl ukotven postih těch pachatelů, jež vyrobili sobě nebo někomu jinému opatřili nebo přechovávali předmět určený k neoprávněné výrobě omamných prostředků nebo jedů. Kdo se dopustil tohoto nedovoleného jednání, hrozilo mu odnětí svobody až na dvě léta. Již v této době se objevovala míra zásahu vlády do legislativy. Důkazem toho je například to, že přímo trestní zákon zmocňoval ministra spravedlnosti k tomu, aby nařízením určil, co se považuje za omamné prostředky a jedy ve smyslu § 197 a §198 trestního zákona. Na to bylo vydáno nařízení ministra spravedlnosti č. 118/1950 Sb., o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona.

¹⁵ PÚRY, František., SOTOLÁŘ, Alexandr a kol.: *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: Právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, Lékařský přístup ke zneužívání drog, Možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2002, s. 48.

¹⁶ Drog a zákon: *Mezinárodní úmluvy v oblasti omamných jedů a psychotropních látek* [online]. 2009 [cit. 2. 3. 2018]. Dostupné na < <http://www.pcd.muni.cz/wsedu/mu.old/drogy/bm/leg.htm> >

2.2. Právní úprava drogové kriminality po roce 1961

Východím pro dnešní právní úpravu drogových deliktů bylo přijetí nového trestního zákona, tj. zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona (dále jen „TZ 1961“). Na prozatímní trestní postih drogové kriminality tato novela až takový význam neměla, jelikož TZ 1961 ve vysoké míře vycházel z právní úpravy zákona č. 86/1950 Sb., trestního zákona. Odlišnosti od původní právní úpravy se projevily převážně v rozšíření škály trestů a zvýšení či snížení trestních sazeb u jednotlivých druhů trestných činů. Trestní zákon obsahoval dvě základní skutkové podstaty. Trestného činu podle § 187 se dopustil ten, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy. Pachatel za toto jednání mohl být uložen trest odnětí svobody až na dvě léta, nápravné opatření, nebo peněžitý trest. Zde lze spatřovat posun oproti předchozím právním úpravám, kdy byl katalog trestů rozšířen na použití tzv. trestů alternativních. Zakotvena byla také možnost uložit nápravné opatření, které spočívalo v tom, že odsouzenému se až na dobu jednoho roku strhávala až čtvrtina z odměny za práci a připadala státu¹⁷. Odnětím svobody na dvě až osm let pak byl pachatel potrestán, jestliže se uvedeného jednání dopustil jako člen organizované skupiny, získal takovým jednáním značný prospěch nebo jím způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt. Skutková podstata trestného činu podle § 188 se vztahovala na toho, kdo vyrobil, sobě nebo jinému opatřil anebo přechovával předmět způsobilý k nedovolené výrobě omamných prostředků nebo jedů. Oba zákony tedy postihovaly jak přechovávání pro sebe tak i pro jiného.

Právní úprava z roku 1961 platila až do přijetí novely trestního zákona, provedené zákonem č. 175/1990 Sb. Tato novela doplnila výčet nelegální dispozice s OPL o průvoz a to v důsledku toho, že po roce 1989 souvisejícím zejména s otevřením hranic začaly do ČR přicházet nejrůznější typy drog a z původně tranzitní země se ČR začala postupně stávat i zemí cílovou. Nejvýraznější legislativní změnou bylo omezení trestnosti přechovávání OPL pro vlastní potřebu v tzv. množství menším než malém¹⁸, jež byl do českého právního řádu zaveden zákonem č. 112/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje TZ 1961 a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a to vložением nového ustanovení § 187a do TZ 1961¹⁹. Tím pádem se trestnost přechovávání OPL vztahovala jen na případy, kdy šlo o přechovávání „pro jiného“. Došlo ke zpřísnění trestního postihu šíření OPL nebo jedu na trest odnětí svobody v délce dvou až deseti 10 let, pokud se pachatel tohoto jednání dopustil jako člen organizované skupiny, ve větším rozsahu, získal-li tímto jednáním značný prospěch, dopustil-li se

¹⁷ JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 73

¹⁸ Vysvětlení pojmu „množství větší než malé“ viz. níže kapitola 2.3.2.

¹⁹ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana, ZEMAN, Petr.: *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. 1. vydání, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2008, s. 22.

činu vůči osobě mladší 18 let, nebo způsobil-li tímto činem těžkou újmu na zdraví. Byla-li jednáním pachatele způsobena těžká újma na zdraví více osobám nebo smrt, nebo spáchal-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, hrozilo pachateli tohoto trestného činu odnětí svobody v délce trvání osmi až patnácti let²⁰.

Novela TZ 1961 v podobě přijetí zákona č. 175/1990 Sb., trestního zákona měla zásadní význam i v tom, že zavedla nový drogový delikt, jež nebyl až do účinnosti tohoto zákona postihován. Jde o trestný čin šíření toxikomanie, zavedený v § 188a, jež spočívá v tom, že pachatel svádí jinou osobu ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ji v tom podporuje, anebo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří. Za spáchání tohoto trestného činu bylo možno uložit trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti nebo peněžitý trest. V případě, že pachatel tento trestný čin spáchal vůči osobě mladší než osmnáct let, naplnil kvalifikovanou skutkovou podstatu a hrozil mu trest odnětí svobody až na tři léta.

Účinností zákona č. 112/1998 Sb. byly zvýšeny trestní sazby jak u základní skutkové podstaty, a to až na tři léta, tak i u kvalifikované skutkové podstaty, kde trestní sazba činila jeden až pět let. Zákonem č. 134/2002 Sb. bylo původní ustanovení § 188a doplněno o novou kvalifikovanou skutkovou podstatu, spočívající v tom, že pachatel spáchá čin uvedený v základní skutkové podstatě tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem²¹.

V souvislosti s TZ 1961 je třeba zmínit také mezinárodní úmluvy v oblasti drog, kterými je ČR vázána. Jedná se o Jednotnou úmluvu o omamných látkách z roku 1961 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb.), která vstoupila pro ČSSR v platnost dne 13. 12. 1964, ve znění Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1972 (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb.), který vstoupil pro ČSFR v platnost dne 4. 7. 1991. Dále se jedná o Úmluvu o psychotropních látkách z roku 1971 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb.), která vstoupila pro ČSSR v platnost dne 11. 1. 1989, a Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb.), která vstoupila pro ČSFR v platnost dne 2. 9. 1991²².

2.3. Aktuální legislativa v oblasti drogové kriminality

Trestná činnost v aktuální právní úpravě trestního zákoníku je postihována podle speciálních skutkových podstat trestných činů, uvedených v sedmé hlavě trestního zákoníku, jež nese název

²⁰ ZEMAN, Petr., ŠTEFLUNKOVÁ, Michaela., TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 30.

²¹ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana, ZEMAN, Petr.: *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. 1. vydání, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2008, s. 23.

²² ZEMAN, Petr. Vývoj právní úpravy některých prostředků odhalování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*, 2007, roč. 2007 č. 2, s. 36.

„Trestné činy obecně nebezpečné“. Tato hlava se dělí na dva díly, kdy v prvním dílu pod trestnými činy obecně nebezpečnými je uveden výčet pěti skutkových podstat, které označujeme jako tzv. drogové trestné činy. Jedná se o trestné činy nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283), přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284), nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285), výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286) a šíření toxikomanie (§ 287)²³.

Skutkové podstaty trestných činů se po novelizaci trestního práva neliší od původní právní úpravy nijak zásadně, ale i tak zaznamenala v oblasti drog jakýsi posun. Otázkou zůstává, zda jde o posun pozitivní či negativní, v souvislosti s postihem přechovávání drog. Rekodifikace se zaměřuje na trestní postih nedovoleného nakládání s drogami, avšak již v tomto kontextu vyděluje konopné látky od ostatních drog. Jsou vytvořeny kvalifikované skutkové podstaty, které rozlišují nakládání s konopnými látkami, tzv. měkké drogy od ostatních způsobem mírnějšího postihu, na druhou stranu v případě spáchání trestných činů podle kvalifikovaných skutkových podstat je odpovědnost za tyto delikty přísněji trestána.

2.3.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283)

Základní skutková podstata trestného činu uvedená v § 283 TZ postihuje neoprávněné nakládání s OPL, prekursory, přípravky obsahující OPL a jedy. Skutková podstata také obsahuje výčet neoprávněného nakládání, které může mít podobu výroby, dovozu, vývozu, průvozu, nabídku, zprostředkování, prodej, jiný způsob opatření²⁴ jiné osobě či přechovávání pro jiného. Porušení této základní skutkové podstaty je označováno jako přečin²⁵, neboť horní hranice trestní sazby nepřesahuje pět let.

Co se týče základní skutkové podstaty, tímto není citovaný trestný čin vyčerpán. Ustanovení obsahuje i řadu kvalifikovaných skutkových podstat, kdy při jejich porušení je založena trestní odpovědnost pachatelů za zvlášť závažné zločiny²⁶. Jde o okolnosti, které podmiňují použití vyšší trestní sazby. Jedná se například o spáchání tohoto činu jako člen

²³ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 754.

²⁴ Pod pojmem „jinak jinému opatří“ se má na mysli neoprávněné obstarání drogy, jedu nebo prekursoru jinému, jiným způsobem než je výslovně uvedeno ve výčtu § 283 odst. 1, TZ, například darováním, výměnou za jinou věc, nebo i třeba krádeží (viz. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 757.)

²⁵ Podle § 14 odst. 2, TZ jsou přečiny všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

²⁶ Podle § 14 odst. 3, TZ jsou zvlášť závažnými zločiny ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

organizované skupiny, jež je upravena v § 283 odst. 2, písm. a), T'Z, speciální recidivu pachatele uvedenou v § 283 odst. 2, písm. b), T'Z nebo spáchání trestného činu ve „velkém rozsahu“ či ve „větším rozsahu“²⁷ vůči dítěti nebo dítěti mladšímu patnácti let (§ 283 odst. 2, písm. c), d), T'Z). Ještě přísněji se trestá, pokud pachatel způsobil takovým činem těžkou újmu na zdraví (§ 283 odst. 3, písm. a), T'Z, nebo spáchal-li trestný čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch²⁸ či spáchal jej ve velkém rozsahu (§ 283 odst. 3, písm. b), c), T'Z) či ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let (§ 283 odst. 3, písm. d), T'Z). Nejprísnější postih v sazbě deset až osmnáct let odnětí svobody nebo propadnutím majetku mohou být potrestán pachatel, který takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt jedné osoby (§ 283 odst. 4, písm. a), T'Z), spáchal takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu (§ 283 odst. 4, písm. b), T'Z) nebo spáchal takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech²⁹ (§ 284 odst. 4, písm. c), T'Z)³⁰.

Všechny kvalifikované skutkové postaty uvedené v odstavci výše, jak jsem již zmínila, jsou zvlášť závažnými zločiny. Pachatelům těchto trestných činů hrozí vysoké tresty odnětí svobody, u těch nejzávažnějších uvedených v § 283 odst. 4, T'Z, je to trest odnětí svobody ve výši deset až osmnáct let. V tomto ohledu zaznamenal trestní postih značný progres, kdy z původní maximální výše patnácti let za tento trestný čin uvedený v § 187 T'Z 1961 byla horní hranice trestní sazby zvýšena na osmnáct let odnětí svobody a také zde byla doplněna možnost uložit (samostatně) trest propadnutí majetku³¹. Trestní zákoník také u tohoto trestného činu zavedl trestnost přípravy u jednání, uvedeného v některé z kvalifikovaných skutkových podstat, tj. směřuje-li příprava k naplnění některé zvlášť přitěžující okolnosti podle § 283 odst. 2, 3, 4, T'Z.

²⁷ viz. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2005 sp. zn. 5 Tdo 280/2005, které uvádí závěr o naplnění znaku spočívajícího ve spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy ve větším rozsahu je nutné opřít především o množství omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, s nímž pachatel nakládal způsobem předpokládaným v ust. § 283 odst. 1 TrZ, a to i s ohledem na druh a kvalitu této látky. Současně je však třeba podpůrně zohlednit i další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán, tedy zejména způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, dobu, po kterou tak činil, počet osob, jimž je např. opatřil, prodal nebo pro ně přechovával, případně i jiné skutečnosti.

²⁸ K určení značného prospěchu viz. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005 „v případě trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 TrZ spáchaného distribucí drog spočívající v jejich nákupu a prodeji, je při posuzování toho, zda pachatel získal tímto činem značný prospěch ve smyslu § 283 odst. 3 písm. b) TrZ, nutno postupovat tak, že od částky, za kterou pachatel drogy prodal, se odečte částka, za kterou je nakoupil.“

²⁹ K naplnění znaku „ve více státech“ postačuje, pokud organizovaná skupina působí alespoň ve dvou státech, přičemž jedním z nich může být i ČR (viz. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004 uveřejněno pod R 34/2005; T 715/2004).

³⁰ JELÍNEK, Jirí a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 757.

³¹ ZEMAN, Petr., ŠTEFLUNKOVÁ, Michaela., TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 40

2.3.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284)

Trestný čin přechovávání OPL a jedu dle § 284 TZ postihuje neoprávněné držení drog pro vlastní potřebu v množství větším než malém. Tento trestný čin je speciální ve vztahu k § 283 TZ hned v několika směrech. Nevztahuje se na přechovávání přípravku obsahujícího OPL a prekursoru a trestné je pouze přechovávání OPL pro sebe na rozdíl od § 283 TZ, kde je postihováno přechovávání OPL pro jiného³². Trestní zákoník přinesl rozdělení dosud pro účely trestního práva jednotně pojímaných omamných a psychotropních látek na konopné látky a látky ostatní, přičemž za přechovávání konopných drog pro vlastní potřebu stanoví nižší trestní sazbu než na přechovávání látek jiných. Skutková podstata § 284 TZ tedy koncepčně navazuje na skutkovou podstatu § 187a TZ 1961, přičemž byla ponechána dosavadní právní úprava trestního postihu přechovávání drog pro vlastní potřebu za současného zachování beztrestnosti přechovávání drog pro vlastní potřebu v malém množství³³.

S cílem sjednotit praxi OČTŘ bylo stanovení hraničních hodnot množství větší než malé OPL přesunuto do obecně závazného právního předpisu, konkrétně nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů. Tato změna měla sjednotit praxi a posílit právní jistotu a v kombinaci s přechodem na formální pojetí trestného činu. Tímto avšak zároveň došlo k situaci, že soudy v podstatě ztratily možnost při posuzování trestní odpovědnosti za přechovávání drog pro vlastní potřebu zohlednit skutečnosti, jako je osobnost pachatele, jeho případná závislost na droze a jeho běžná denní dávka drogy. Do těchto úvah nakonec zasáhl Ústavní soud, který svým nálezem zrušil část ustanovení § 289 odst. 2 TZ, a to konkrétně část, která odkazovala na to, že „a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“ a zároveň vyslovil, že pozbývají platnosti ustanovení § 2 a příloha č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Ústavní soud své rozhodnutí odůvodnil rozporem zrušené části ustanovení § 289 odst. 2, TZ s čl. 39 Listiny ve spojení s čl. 78 Ústavy, konkrétně porušením zásady nullum crimen sine lege, jež spočívá v tom, že část podmínek trestní odpovědnosti za trestný čin dle § 284, TZ vymezoval podzákonný právní předpis, aniž by zákon upravoval danou problematiku (množství omamné a psychotropní látky, pokládané pro účely trestního zákoníku za větší než malé) alespoň v základních rysech³⁴.

³² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 702.

³³ ZEMAN, Petr., ŠTEFLUNKOVÁ, Michaela., TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 42.

³⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, s účinností od 23. 8. 2013. Odlišná stanoviska k výroku uplatnili soudci Jan Musil a Vladimír Kůrka, konkurující stanoviska k odůvodnění uplatnili soudce Jan Filip a soudkyně Ivana Janů (citovno z ZEMAN, Petr., ŠTEFLUNKOVÁ, Michaela., TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, s. 44).

Ústavní soud dále v citovaném nálezu uvedl, že důsledky tohoto nálezu lze uplatnit pouze do budoucna a nikoli pro rozhodování o skutcích, spáchaných za trvání zrušené právní úpravy. Z ústavněprávního hlediska také podle Ústavního soudu nebylo zapotřebí přijmout novou právní úpravu za úpravu zrušenou, neboť výklad znaku „množství větší než malé omamné a psychotropní látky“ lze ponechat na aplikační praxi soudů. Na to zareagovalo trestní kolegium Nejvyššího soudu, kdy ve svém stanovisku³⁵ konstatovalo, že za „množství větší než malé“ ve smyslu § 284 odst. 1, 2 TZ je třeba považovat takové množství přechovávané OPL nebo jedu, které podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek vícenásobně převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta. Hodnoty určující „množství větší než malé“ u vybraných OPL Nejvyšší soud uvedl přímo do přílohy stanoviska.

Nejvyšší soud se v tomto stanovisku vyjádřil také k naplnění znaku spočívajícího v přechovávání pro vlastní potřebu, a to tak, že po formální stránce k jeho naplnění postačí jakýkoliv způsob držení OPL bez povolení pro sebe, aniž by ji pachatel musel mít přímo při sobě. Přechováváním „pro vlastní potřebu“ se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu, tedy výhradně pro pachatele tohoto trestného činu a nikoho jiného. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou³⁶. V této souvislosti je však nutno upozornit, že v každém jednotlivém případě je třeba zohledňovat všechny aspekty posuzovaného případu, podle charakteru trestné činnosti a to zejména okolnosti vztahující se k osobě pachatele nebo způsobu jeho jednání, a nikoli se na danou problematiku dívat úzce pouze skrze hodnotu orientačního množství stanoveného v tabulkách, které odráží v rozhodovací praxi objektivní přístup.

Jak vyplývá ze shora popsaného vývoje při ustanovování současného znění § 284 TZ, ukázalo se ponechání vymezení znaku množství větší než malé praxi v konečném důsledku jako přínos. Aplikační praxe si postupně tvořila kritéria, ustupovala od nefungujícího striktního modelu k pružnějšímu systému, který po zásahu Ústavního soudu našel svůj odraz ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu a nechává prostor soudům k právnímu uvážení v individuálních případech.

2.3.3. Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou a psychotropní látku (§ 285)

Trestní zákoník v ustanovení § 285 koncipuje zcela novou skutkovou podstatu, kterou předešlý TZ 1961 neznal. Citované ustanovení má dvě základní skutkové podstaty. První

³⁵ viz. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

³⁶ Tamtéž

pojednává pouze o neoprávněném pěstování rostliny konopí³⁷. Druhá základní skutková podstata postihuje neoprávněné pěstování hub nebo jiných rostlin obsahujících OPL. Podmínkou trestní odpovědnosti je pěstování v množství větším než malém, přičemž tento znak je nutné vykládat odlišně od výrazově stejného znaku uvedeného v § 284 odst. 1 a 2 TZ. Co se označuje za houbu či rostlinu je určeno na základě zmocňovacího ustanovení § 289 odst. 3 TZ, kde je výčet rostlin a hub obsahujících omamnou a psychotropní látku ponechán na nařízení vlády³⁸. Základním pojmem pro vymezení tohoto trestného činu je pěstování, kterým se zde rozumí produkce rostliny v její fyziologické podstatě, což fakticky znamená zasetí semene nebo zasazení výpěstku rostliny a následná péče o růst rostliny, příp. její sklizeň. Pojem pěstování je také obsažen v rozhodnutích Nejvyššího soudu, kdy za zmínku stojí uvést například tento výklad: „Jestliže rostlina konopí setého byla pěstována a dále zpracována výlučně pro potřeby alternativní léčby, pak s ohledem i na ostatní okolnosti mající vliv na konkrétní společenskou nebezpečnost lze učinit závěr, že není naplněn materiální znak takového činu“³⁹.

TZ zavedením tohoto trestného činu zmírnil postih tzv. samozásobitelů⁴⁰, kdy diferencuje postih samozásobitelství (tj. navazujícím krokem není distribuce a s tím související ohrožení zdraví třetích osob) od postihu „komerčního“ pěstování, které nadále představuje výrobu drogy ve smyslu § 283 TZ a představuje tak privilegovanou skutkovou podstatu k tomuto ustanovení.

Právní úprava § 285 TZ zákoníku dosavadní praxi mění rozhodujícím způsobem, neboť se pěstování stává samostatným trestněprávním jednáním, které spadá pod samostatnou skutkovou podstatu. Jejím zařazením zákonodárce sleduje zachovat trestnost držení a pěstování psychotropních rostlin, zejména konopí, pro vlastní potřebu, zároveň však aktivně vyřadit konzumenty konopných a dalších rostlinných drog z účasti na trhu, na němž se vyskytují s významně nebezpečnějšími drogami typu heroin, metamfetamin, kokain apod.

³⁷ Rostlina konopí obecně patří mezi rostliny z rodu dvouděložných z čeledi konopovitých

³⁸ Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku

³⁹ viz. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008.

⁴⁰ Samozásobitelem je osoba, která si pěstuje konopí, houby či jiné rostliny obsahující omamnou a psychotropní látku pro vlastní potřebu. (viz. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 759)

2.3.4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286)

Trestného činu podle § 286 TZ se dopustí ten, kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává precursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě⁴¹ OPL, přípravku, který obsahuje OPL, nebo jedu. Toto ustanovení odpovídá, až na několik menších úprav, ustanovení § 188 TZ 1961. V rámci základní skutkové podstaty došlo oproti předchozí právní úpravě ke dvěma změnám. První změnou je v souladu s úmluvou OSN proti nedovolenému obchodu s OPL⁴² rozšíření skutkové podstaty o precursor⁴³. Druhou změnou je pak snížení dolní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody. Zatímco nyní je možno za toto jednání uložit trest odnětí svobody až na pět let, podle dřívější úpravy byla trestní sazba stanovena v rozsahu od jednoho do pěti let. Nadále je možno za spáchání tohoto trestného činu samostatně uložit peněžitý trest, zákaz činnosti nebo trest propadnutí věci.

Předmětem určeným k nedovolené výrobě podle tohoto ustanovení můžou být jednak přístroje, jiná zařízení a jejich součásti, suroviny, které jsou jak způsobilé, tak určené k takové výrobě, byť k takové výrobě nemusí být výlučně použity. Z uvedeného vyplývá, že ustanovení § 286 je subsidiární vůči § 283 a použije se tehdy, není-li zřejmý úmysl pachatele omamnou nebo psychotropní látku nebo jed za použití takového předmětu určeného k jejich výrobě skutečně následně vyrobít či soustavně vyrábět, a také tehdy, není-li na straně pachatele prokázán úmysl vyrábět omamnou a psychotropní látku nebo jed za současného naplnění okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby⁴⁴.

2.3.5. Šíření toxikomanie (§ 287)

Trestný čin šíření toxikomanie je zaměřen na postih propagace zneužívání návykových látek ve společnosti, a tím i na ochranu společnosti před dalším rozvojem tohoto sociálně patologického jevu⁴⁵. Hlavním smyslem této skutkové podstaty je postihnout jednání, která by jinak byla beztrestná. Postihuje pachatele, kteří další osobu svádí k zneužívání jiné návykové látky

⁴¹Předmětem určeným k nedovolené výrobě může v zásadě cokoli, co lze užít k výrobě drogy nebo jedu, zejména se bude jednat o přístroje, zařízení a jejich součásti, ale i suroviny a jiné pomocné látky, které se při výrobě drog používají.(viz. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. Leges, 2017, 6. aktualizované vydání, s. 711-712.)

⁴² Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 - sdělení č. 462/1991 Sb.

⁴³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2645.

⁴⁴ KUČHTA, Josef a kolektiv. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 449.

⁴⁵ Tamtéž, s. 450.

než je alkohol nebo ji v takovém jednání podporují nebo je takové zneužívání jinak podněcováno nebo šířeno. Charakter této skutkové podstaty sankcionuje jednání směřující k zneužívání návykových látek (zejména OPL) a tím rozšiřování drogové kriminality jako takové.

Nepatrně byla oproti znění TZ 1961 zmírněna trestní sankce v základní skutkové podstatě, kdy není možné za trestný čin podle § 287 odst. 1 TZ uložit peněžitý trest, jak tomu bylo původně v § 188a TZ 1961. Oproti tomu byla výrazně zvýšena trestní sazba odnětí svobody v kvalifikovaných skutkových podstatách tohoto trestného činu, a to za současného rozšíření okolností podmiňujících použití přísnější trestní sazby. Konkrétně byl rejstřík kvalifikovaných jednání TZ rozšířen o kvalifikovanou trestní odpovědnost pro případ spáchání trestného činu členem organizované skupiny při zachování kvalifikovaných okolností spáchání trestného činu vůči osobě mladší osmnáct let (dítěti) a spáchání trestného činu prostřednictvím médií⁴⁶ (tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, v současné době nejaktuálnější a nejatraktivnější veřejně přístupnou počítačovou sítí či jiným obdobným způsobem). Výrazným kladem nové právní úpravy je razantní zvýšení ochrany dítěte mladšího patnácti let na základě kvalifikované skutkové podstaty podle § 287 odst. 1, 3 trestního zákoníku, která stanoví poměrně přísný postih ve formě možnosti uložení trestu odnětí svobody v délce trvání od dvou do osmi let.

2.4. Zhodnocení aktuální právní úpravy v oblasti drogové kriminality

Účelem této kapitoly bylo učinit obecný obraz o vývoji trestněprávního postihu drogové kriminality. Je nastíněn vývoj a možnosti postihu, kdy jsem srovnala nejzásadnější změny v právní úpravě a ukázala, jak společnost reagovala na drogovou problematiku.

Co se týče vývoje legislativního rámce, jež se týká oblasti drogové kriminality, tento prošel významnou úpravou. Zásadní progres ve vývoji můžeme sledovat již v období od roku 1950, kdy se kvalifikace drogových deliktů změnila z postihování za přestupky na odpovědnost za trestné činy a došlo ke kvalifikované úpravě zasazenou přímo do trestního zákona, což byla reakce na postupné pronikání drog do naší společnosti a rostla potřeba zásadní legislativní reakce na tento problém.

Vývoj legislativy zaznamenal několik významných pozitivních změn také po roce 1989. Novela TZ 1961 přinesla postup v postihování průvozu drog jako trestného jednání. Do této

⁴⁶ K formě projevu pachatele při podněcování ke zneužívání OPL a rozdílu od svádění viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 403/2016. K naplnění tohoto znaku kvalifikované skutkové podstaty např. postačí vychvalování účinků zneužívání drog nebo poskytnutí návodu k dosažení větší efektivity v této činnosti.

doby jej výčet skutkové podstaty neobsahoval, tudíž takovéto jednání nebylo trestným činem. Tato legislativní změna reagovala na „otevření hranic“, kdy bylo možné jednodušeji transportovat „drogy“ přes území ČR.

Při komparaci TZ 1961 a aktuálně platného a účinného TZ došlo k několika významným změnám. TZ oproti svému předchůdci v § 187 TZ 1961 rozšiřuje v § 283, TZ kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami, a při naplnění skutkových podstat uvedených v odstavci 4 tak může být pachatel odsouzen k trestu odnětí svobody v délce trvání deset až osmnáct let, přitom dřívější právní úprava měla postih nižší. Dále byla zavedena trestnost přípravy u závažnějších trestných činů uvedených v kvalifikovaných skutkových podstatách, což hodnotím to velice kladně. Je totiž třeba se zaměřit na postih těch nejzávažnějších trestných činů, což má dopad i na páchání „drobnější drogové kriminality“. Přísnější postihy kladou důraz na odhalení a dopadení závažných trestných činů, které mají dopad nejen na naši společnost, ale sahá do více států a jsou vysoce celospolečensky škodlivé.

Pozitivně vnímám i zrušení části ustanovení o tom, že vláda měla pravomoc určit nařízením tzv. množství větší než malé. Naprosto se ztotožňuji s názorem Ústavního soudu na to, že nelze ponechávat založení trestnosti jednání „pouze“ na určení v podzákoném právním předpise. Zásady trestního práva jsou podle mě základním kamenem pro celé trestní právo, a jestliže čl. 39 Listiny uvádí, že jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest lze za jeho spáchání uložit, což je pravidlem na ústavněprávní úrovni, nemůže být někdo stíhán pro trestný čin určený podle nařízení vlády, které jsou tzv. podzákoným předpisem, jež jsou vydávány na základě zákona a v jeho mezích, avšak sami o sobě zákony nejsou⁴⁷.

S čím ovšem v právní úpravě nesouhlasím je situace, že je ustupováno od postihu pěstování měkkých drog (jako je konopí, což je aktuálním tématem a nechává za sebou mnoho rozporuplných názorů) a dává jakousi benevolenci v případech, kdy je droga pěstována pro vlastní potřebu. Není to podle mého názoru rozumné, protože jakýkoli malý ústupek se dá využít ve větším rozměru, který má potom celospolečenské důsledky. Nepovažuji za zcela správný postoj, že ustanovení § 284 a § 285 TZ odděluje konopné látky a ostatní omamné a psychotropní látky. Je sice opodstatněné, že existují osoby, které látku konopí pěstují pro vlastní potřebu a z lékařských důvodů, avšak na druhou stranu existuje řada těch, kteří se za lékařské důvody pouze schovávají a konopnou látku pěstují sice v malém množství, ale i toho lze jednoduše zneužít. V souvislosti s tím je dalším problémem míra pro vlastní potřebu a limit množství větší než malé. V těchto případech jsou orgány činné v trestním řízení postaveny do situace, kdy v případě

⁴⁷ PLACHÝ, Jiří. Zákonné zmocnění jako zprostředkovatel vztahu mezi zákonem a podzákonou právotvornou. *Právní rozhledy* 4/2015, s. 126.

zjištění pěstování či přechovávání konopných látek musí zkoumat vlastní potřebu a množství. Nepřijde mi to jako efektivní zatěžování OČTŘ v odhalování trestné činnosti. Mohou nastat situace, kdy bude zahájeno trestní stíhání, které bude následně zastaveno pro neúčelnost nebo pro to, že nemusí jít ani o trestný čin⁴⁸. V tomto případě bych navrhovala zavést do právního řádu jistou další podmínku pro prokázání vlastní potřeby přechování či pěstování látky konopí, například ve formě určitého povolení nebo souhlasu (ať už lékařem či jiným odborníkem), což by mohlo vést k usnadnění posuzování OČTŘ již v počáteční fázi trestního řízení či ještě před jeho zahájením, zda jde o trestní čin či nikoliv a obviněná osoba by nemusela tyto fakta dokazovat až v probíhajícím trestním řízení.

Výše uvedené vidím jako politickou reakci na dění ve společnosti. Nebudu se dále vyjadřovat k tomu, jak by to dle mého názoru mělo či nemělo být s právní úpravou konopných látek a věc bych uzavřela tím, že ač přímo nesouhlasím s obsahem, právní úprava drog vydělením druhů látek konopí od ostatních omamných a psychotropních látek poukazuje na to, že problematika drog není upravena pouze v obecné rovině, a odráží skutečnost, že se zákonodárci nad problémem, i když ne podle mých slov příliš správnou cestou, zamýšlí.

Co však dále vnímám, za pozitivní změnu v právní úpravě, je rozšíření trestního postihu o nový trestný čin uvedený v § 286 TZ a hodnotím to jako jednoznačný přínos, neboť možnost trestního postihu za opatrování a přechovávání prekursorů pro vlastní potřebu má pozitivní vliv na potírání drogové kriminality, zejména pokud jde o výrobce drog.

Jelikož nemám moc prostoru k delšímu polemizování o trestně právní úpravě a cílem bylo analyzovat nejdůležitější a zásadní změny a základní poznatky, což se mi tuším zdárně podařilo, úplným závěrem uvádím, že až na mírné nedostatky v podobě vydělení konopných látek od těch ostatních, čehož jak jsem zmínila výše, nejsem příznivcem, lze v současné době platnou a účinnou trestněprávní úpravu drogové kriminality v zásadě hodnotit jako komplexnější, přínosnou a dostačující.

⁴⁸ Jako je tomu za situace, kdy lze na případ aplikovat § 12 odst. 2, TZ jako hmotněprávní korektiv trestního bezpráví a v případech, kdy by OČTŘ zahájili trestní stíhání a následně se zjistilo, že o trestný čin vlastně nejde, znamenalo by to neúměrnou a neúčelnou zátěž pro OČTŘ.

3. Metodika vyšetřování drogové kriminality

Ve zvláštní části TZ je uveden výčet množství různých trestných činů. Jsou to například trestné činy proti životu a zdraví, majetkové trestné činy, a jiné druhy trestných činů uvedených v jednotlivých hlavách zvláštní části TZ. Každá hlava je zaměřena na určitý druh újmy, který naplněním skutkové podstaty činu zde uvedených spácháme, a jaký chráněný statek (veřejný zájem) tímto spácháním porušíme, tzv. objekt trestného činu⁴⁹. Pod názvy jednotlivých hlav zvláštní části TZ najdeme jakýsi způsob určení druhu kriminality, které se dopouštíme. Porušením například hlavy páté se dopouštíme majetkové kriminality, protože činy, které jsou zde uvedené, postihují pachatele, kteří zasahují do majetkové sféry poškozených osob. Porušením hlavy šesté se dopouštíme hospodářské kriminality, jelikož těmito činy jsou chráněny hlavně veškeré hospodářské vztahy. Mohly bychom takto pokračovat dále ve výčtu všech hlav zvláštní části TZ a postupně označit několik druhů kriminality.

Základem toho, proč takto zmiňuji jednotlivé druhy trestných činů je ten, že každý druh kriminality má svá specifika a každý druh kriminality má jiný způsob vyhledávání, objasňování, vyšetřování, dokazování jednotlivých druhů trestných činů⁵⁰. Prameny tohoto kriminalistického učení, tj. kriminalistické metodiky zapracovávají poznatky trestního práva, které se aplikují do kriminalistické praxe, jež by mělo vést k zákonitosti vzniku kriminalistických stop jednotlivých druhů trestných činů. Trestné činy jsou při používání kriminalistických metodik sdruženy podle určitých kritérií do skupin, neboť těmito druhově blízkým skupinám náleží i vznik druhově shodných kriminalistických stop a ty lze odhalovat, zajišťovat a zkoumat druhově shodnými metodami⁵¹. Tímto vznikají různé vyšetřovací situace a stopy, které je třeba znát a na jejich základě aplikovat adekvátní taktické postupy a operace k dokázání objektivní pravdy. Konkrétní vyšetřovací situace jsou založeny na výběru a taktice typických prvotních neodkladných úkonů, včetně zvláštností vyšetřovacích a operativně pátracích úkonů v procesu objasňování, vyšetřování a dokazování určitého druhu trestné činnosti⁵².

Jak je tedy uvedeno výše u všech druhů trestných nelze používat k efektivnímu vyřešení stejných prostředků, proto je základem použití těchto prostředků důležitá již zmíněná metodika vyšetřování. Co je metodikou vyšetřování jsem obecně vytyčila již v počáteční kapitole této práce. V konkrétnější rovině metodikou vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů rozumíme část

⁴⁹ Objektem trestného činu jsou trestním zákoníkem chráněné společenské vztahy, zájmy a hodnoty (viz. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 6. aktualizované vydání, Praha: Leges, 2017, s. 166)

⁵⁰ RYBÁŘ, Miroslav. *Kriminalistika: metody vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 1. vydání. Plzeň: Nava, 2008, s. 7.

⁵¹ Tamtéž ..., s. 8.

⁵² Tamtéž ..., s. 9.

vědního oboru – kriminalistiku. Kriminalistická věda se snaží poskytnout v praxi rychle aplikovatelné metody potřebné k vyšetřování určité skupiny trestných činů, neboť časový faktor je při vyšetřování mimořádně důležitý. Vyšetřování se řadí do zvláštní části metodiky vyšetřování, která na rozdíl od části obecné, jejíž poznatky a metody se týkají všech druhů trestných činů bez ohledu na jejich druh, se zabývá specifiky konkrétních druhů trestných činů. Metodikami vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů tak rozumíme uspořádané systémy poznatků o typových kriminalistických charakteristikách trestných činů, o zákonitostech vzniku, vyhledávání a zajišťování stop jednotlivých typů trestných činů, o vyšetřovacích situacích utvářejících se při vyšetřování, jakož i systém typových modelů činnosti kriminalistů v určitých etapách procesu poznání trestných činů⁵³.

Metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů tedy přispívají k poznání určité skupiny trestných činů, zejména pokud se jedná o jejich kriminalistickou charakteristiku, nejčastější způsoby spáchání, stopy, které kriminálním jednáním vznikají pro typické vyšetřovací situace. Hlavním cílem metodiky vyšetřování určitého druhu trestných činů je poskytnout orgánům činným v trestním řízení (zejména pak policejnímu orgánu a státnímu zástupci) relativně ucelený návod, jakým způsobem při vyšetřování konkrétního trestného činu postupovat.

Cílem této kapitoly je analýza prostředků (tedy metodiky vyšetřování), které OČTŘ poskytuje právní řád ČR při odhalování drogových deliktů. Dále bude kladen důraz na zvláštnosti těchto metod a závěr kapitoly bude zaměřen operativně pátrací činnosti OČTŘ v souvislosti s odhalením a dopadením pachatelů drogové trestné činnosti.

3.1. Typické stopy

Stopa je kriminalistický pojem. Kriminalisté označují za stopu každou změnu na místě kriminalisticky relevantní události, která je v příčinné souvislosti s touto událostí, existuje nejméně od svého vzniku do zjištění a je vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami a prostředky⁵⁴. Obecně jsou stopy trestného činu druhem věcných důkazních prostředků a předmětem ohledání. Může jít o stopy člověka stopy nástrojů a jiných předmětů. Stopy se mohou nacházet na těle osoby nebo na věcech⁵⁵. Největší význam však mají stopy v procesně-právní rovině, což znamená, že zajištěná stopa může mít v trestním řízení hodnotu důkazu. Podmínkou je, že stopa musí být zjištěna, zajištěna, uchována (zadokumentována) a vyhodnocena

⁵³ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2007, s. 13

⁵⁴ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku, 2011, s. 38.

⁵⁵ PÚRY, František In. HENDRYCH, Dušan a kolektiv. *Právní slovník*. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009.

v souladu s ustanoveními trestního řádu tak, aby u orgánů činných v trestním řízení nevznikla žádná pochybnost, o jakou stopu se jedná, a z kterého konkrétního místa činu byla zajištěna⁵⁶.

Drogová kriminalita se vyznačuje určitými typickými prvky, na jejichž základě vznikají stopy, jež jsou typické právě pro drogovou kriminalitu. Výskyt stop je vymezen podle způsobu páčání drogové kriminality. Rozdílné stopy jsou u výrobců drog, jejich přepravců či jejich přímých konzumentů a dalších způsobů páčání drogové kriminality.

3.1.1. Typické stopy při nedovolené výrobě, držení a distribuci drog

Nejtypičtější stopou při zajištěnou OČTŘ jsou samotné drogy. Typickými stopami u výrobců drog jsou především zásoby výchozích látek a surovin včetně prekursorů⁵⁷. V rámci odhalování ilegálních výroben drog se policejní orgány při ohledání místa činu, případně při provádění domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, setkávají s předměty, které slouží k výrobě drogy, jako jsou chemické aparatury a jejich další komponenty, zkumavky, nálevky aj. Podpůrnými ale neméně důležitými stopami jsou nálezy odborné literatury, poznámky a návody pro výrobu drog nebo v případě, že jde o organizovanou skupinu, tak listinné záznamy o fungování této zločinecké skupiny a podobně. Tyto stopy neopojím zmínit z důvodu, že mají svůj právní rámec v zákoně a to přímo v TŘ, kdy jej lze považovat za důkaz listinný uvedený v § 112 odst. 2 TŘ⁵⁸ a jsou použitelným důkazem v trestním řízení. K jednotlivým důkazům bude pojednáno níže.

Výrobci drog ke své činnosti využívají především uzavřené prostory, kde mohou mít jak výrobní aparatury, tak zásoby surovin pro vlastní výrobu drog a prostředky pro jejich distribuci, kterými jsou různé obalové materiály, papírové sáčky, sáčky z plastických hmot a podobně⁵⁹.

Při zajišťování tohoto druhu typických stop je důležité soustředit se zejména na chemické stopy, daktyloskopické stopy a stopy DNA. Důležité je rovněž vytipovat, na kterých místech se tyto stopy mohou nalézat a jaký je jejich důkazní význam⁶⁰.

⁵⁶ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku, 2011, s. 38.

⁵⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 164

⁵⁸ Podle § 112 odst. 2, TŘ jsou listinnými důkazy listiny, které svým obsahem prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost, vztahující se k trestnému činu nebo k obviněnému.

⁵⁹ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. str. 274.

⁶⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 166.

3.1.2. Typické stopy spojené s dovozem, vývozem a průvozem drog

Přepravci patří mezi specifickou skupinu pachatelů drogové kriminality. Existují dva druhy přepraveců, jedni jsou takoví, kteří přepravují drogy osobně a druhou skupinu tvoří ti, co k přepravě drog využívají příležitostné či smluvené přepravce.

Přepravci, co přepravují drogy osobně, k převozu využívají možnosti ukrytí drog v dopravních prostředcích (osobních automobilech, dodávkách, kamionech, nákladních automobilech, autobusech, ale i na lodích, člunech a v letadlech)⁶¹. Při přepravě v dopravních prostředcích se využívají různé metody a úkryty, aby byla droga bezpečně převezena a celníky či policisty nebyla objevena. Při lodní dopravě se pro úkryty využívají nákladní prostory lodí, při letecké dopravě jsou to speciální zavazadla, umístěná v zavazadlových prostorech a v silniční dopravě se využívají různé, někdy až kuriózní způsoby maskování, aby droga nebyla objevena. V souvislosti s tímto pro zajímavost uvádím příklad toho, že při převozu drog a využívání různých způsobů úkrytů se pro fantazii meze nekladou. Při akci NPC Babylon bylo v roce 1994 při prohlídce kamionu odhaleno půl tuny nejkvalitnějšího a nejvýše ceněného hašišu vylisovaného do formy čokoládových čtů. Zní to až směšně, avšak v tomto případě šlo o zboží za zhruba osm milionů korun⁶².

V případě využití dalších osob k přepravě drogy přepravci náhodně získávají přepravce za úplatu. Tito převáží typicky menší množství drog ve svých zavazadlech nebo v tělních dutinách. Takovéto situace jsou využívány nejčastěji při letecké přepravě. Tito přepravci jsou obvykle velice nápadní tím, že během letu odmítají veškeré občerstvení, snaží se chovat až moc nenápadně, či naopak jsou přehnaně přátelští či agresivní, a lze na nich často pozorovat nervozitu či příznaky zdravotních potíží⁶³.

Nebezpečnou formou přepravy je podstrčení drogy do zavazadla nic netušící osoby. Taková osoba nevykazuje podezřelé chování, které by mohlo pachatele prozradit. Osoba se naopak chová naprosto přirozeně a nevzbuzuje podezření. K pašování drog se přepravci neštítí ani zneužití dětí, kterým dávají drogu do hraček, dětských zavazadel nebo jejich oblečení, neboť předpokládají, že dítě nebude předmětem intenzivního zájmu kontrolních orgánů, zejména v prostorách mezinárodních letišť⁶⁴.

⁶¹ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 274.

⁶² KOMOROUS, Jiří. *Lovci smrti*. Praha: NAŠE VOJSKO, s.r.o., 2009, s. 207-208

⁶³ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 274.

⁶⁴ Tamtéž ..., s. 275.

Obecně at' jde o přepravce, kteří přepravují drogy osobně či ty co využívají další osoby, všichni se snaží o co nejlepší maskování. Neopomíjejí maskovat kromě samotné drogy i pachové stopy, které jsou při větší koncentraci vždy specifické pro konkrétní drogu. Za tím účelem balí drogu do několika vrstev plastických hmot či pachy překrývají jinými aromatickými substráty, které lze legálně převážet⁶⁵.

3.1.3. Typické stopy trestných činů spáchaných pod vlivem drog a za účelem jejich získání

U uživatelů drog můžeme nalézt zbytky drogy samotné, ale i vpichy po injekčních stříkačkách. Významně se mohou uplatnit paměťové stopy, zejména co se týče vzhledu, mluvy a jednání toxikomana. Toxikoman má svým chováním, vzhledem, řečí, vlastnostmi a opožděnými reakcemi také vliv na případné paměťové stopy jiných osob. Typický znakem u toxikomanů je také to, že na místech, kde dochází k aplikaci drog, jsou velmi často nalézány injekční stříkačky a jehly či zbytky obvazového materiálu (často s krevními stopami)⁶⁶.

3.2. Vyšetřovací situace a její zvláštnosti

Vyšetřovací situace vycházejí vždy ze skutečností, které byly zjištěny v počátečních fázích vyšetřování. Takovýchto situací je v problematice drogové kriminality mnoho. Nejtypičtějšími jsou následující čtyři.

První typickou vyšetřovací situací drogové kriminality je zajištění toxikomana, u kterého byly nalezeny drogy (at' už v materiální podobě v částech oděvů nebo v tělních tekutinách). Jestliže je zadržen toxikoman, přichází v úvahu alternativy získání drogy, kdy si ji mohl buď sám vyrobit, nebo si ji pořídit od dealera či přímo od výrobce. V těchto případech se pátrá po druhu drogy, její čistotě a původu. Cílem vyšetřování není sám toxikoman, nýbrž odhalení zdrojů, z nichž drogu pro vlastní potřebu čerpá. Spolupráce s toxikomanem bývá obtížná, a proto je potřeba využít spolupráce s experty z oblasti psychologie, psychiatrie, toxikologů a podobně⁶⁷.

Druhou situací je zajištění dealera drog, jež s sebou přináší mnoho otázek, které je třeba postupně zodpovědět. Dealer může na pomyslné pyramidě počínající výrobcem a konče konzumentem, zastávat různé funkce, což znamená, že může být kterýmkoliv článkem řetězce.

⁶⁵ Tamtéž ...

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. str. 166.

At' již bude v řetězci poměrně blízko k výrobcí drog nebo bude-li jeho předposledním článkem, který operuje většinou jen s malými dávkami drog, bude hlavním úkolem vyšetřovatelů rozkrýt celou organizovanou strukturu. Rozkrývání řetězce pachatelů drogové kriminality za účelem jeho rozbití je úzce spojeno na straně jedné s organizovanou kriminalitou a na straně druhé s mezinárodním zločinem. Toto se odráží v nutnosti kvalitní a propracované mezinárodní policejní spolupráce. Stejně jako u zajištění toxikomana nebude mít ve většině případů dealer na vyřešení dané situace žádný zájem, což vyšetřování velkou měrou ztěžuje⁶⁸.

Jako třetí případ můžeme uvést zajištění výrobce drog. Při zajištění výrobce jsou nejčastěji objeveny výroby drog (laboratoře). Situace je v tomto případě zdánlivě jednoduchá, neboť společně s pachatelem jsou nalezeny i další stopy a důkazy, jakými jsou právě prostředky na výrobu drog, suroviny, případně další typické stopy. Dále je ovšem třeba zjistit, kolik pachatelů se na činnosti podílelo - at' již jako organizátoři, pomocníci či obstaravatelé prostředků určených k nedovolené výrobě. Obtížnější bývá dokumentovat zdroje surovin pro výrobu drog a výrobních prostředků, v případech, kdy se nejedná o běžné součásti, které lze legálně nakoupit. V těchto případech bývá často obtížně prokazatelné spojení distributorských sítí a identifikace osob, které tato spojení udržují. Je proto třeba u těchto případů zkoumat, komu byly vyráběné drogy určeny, na jakých místech byly prodávány a získávat další důležité informace, které jsou potřebné pro dopadení všech osob na trestné činnosti se podílejících⁶⁹.

S poslední typickou vyšetřovací situací se setkáváme při nalezení drog při běžných kontrolách celních orgánů, ukrytých v zásilkách, vozidlech či jiných prostorách. Pachatel při tomto nálezu zajištěn není, proto je potřeba zaměřit se na jeho odhalení, tedy na odhalení jak odesílatele, tak příjemce drogy. Pro odhalení pachatele je stěžejní druh nalezené drogy, okruh osob s přístupem k místu nálezu, zda byla droga zadržena při dovozu, či vývozu, způsob ukrytí drogy a další okolnosti. Nález drogy samozřejmě není spojen výlučně s celní činností – může k němu dojít i při rutinních kontrolách dopravních prostředků a také není vyloučen ani nález drogy poskytovatelem poštovních a doručovatelských služeb.

Jednotlivé typické vyšetřovací situace od sebe není možno oddělovat. V praxi se často prolínají a navzájem spolu souvisejí, což dokazuje i výše popsáný případ. Situaci při odhalování drogové kriminality ztěžují nejenom pachatelé, kteří nemají na vyšetření vlastní kriminální činnosti sebemenší zájem, ale také flexibilita organizovaných skupin. Ty jsou schopny přemístit se v relativně rychlém čase i se samotnou výrobnou drog, nejčastěji po odhalení nějakého článku řetězce, pomocí kterého by bylo možno organizovanou skupinu dopadnout. Velkou měrou k

⁶⁸ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 275.

⁶⁹ Tamtéž ..., s. 276

tomu přispívá i možnost disponovat s nemalými finančními prostředky plynoucími právě z prodeje drog. Odhalení či rozbití celé sítě výrobců, dealerů, převozníků, i dalších osob napomáhajících trestné činnosti je z výše uvedených důvodů (a samozřejmě nejen z těchto) velmi obtížné, což vede složky bojující proti drogové kriminalitě k zaměření na vyšší patra organizovaných skupin, aby tak v co největší míře ochromili obchod s drogami⁷⁰.

3.3. Operativně pátrací činnost při odhalování drogové kriminality

V kapitolách výše jsem se postupně snažila kvalitně nastiňovat problematiku drogové kriminality. Jak je vidno z charakteristiky stop či specifík vyšetřování, je trestná činnost spojená s drogami velice propracovanou a závažnou záležitostí. Jelikož sama drogová kriminalita v sobě skrývá několik druhů situací, které je třeba řádně odhalit a vyšetřit, mají OČTŘ práci s tím, aby byly pachatelé drogových deliktů řádně dopadeni.

K tomu, aby mohlo být zahájeno vyšetřování případů drogové kriminality, je třeba mít k tomu podnět. Podnět k zahájení úkonů trestního řízení je pramen, ze kterého se státní zástupce nebo policejní orgán dozvídá o podezření z trestné činnosti⁷¹. Podněty k zahájení trestního stíhání proti osobám páchajících drogovou trestnou činností vycházejí nejčastěji z operativně pátrací činnosti Policie České republiky (dále jen „PČR“), konkrétně jejich specializovaných pracovišť, které se drogovou kriminalitou zabývají⁷². Na území ČR je tímto speciálním pracovištěm Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky (dále jen „NPC“). Jedná se o výkonný útvar PČR s celostátní působností, který se zabývá trestnou činností spojenou s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Cílem tohoto policejního orgánu je především vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat trestné činy související s výrobou a obchodem s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Hlavním posláním NPC je především vyšetřování nejzávažnější trestné činnosti v oblasti drogové kriminality, kterou je mimo jiné organizovaný zločin se zaměřením právě na obchod či výrobu s omamnými a psychotropními látkami⁷³. Toto tvrzení potvrzují také statistiky NPC, kdy za rok 2016 tvořili trestné činy spáchané v souvislosti

⁷⁰ Tamtéž ..., s. 276

⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2016, s. 501.

⁷² KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 278.

⁷³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní protidrogová centrála SKPV PČR* [online]. policie.cz [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné na < <http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpv.aspx> >

s výrobou, dovozem a ostatní manipulací s drogami podle § 283 TZ 80% z celkově spáchané drogové trestné činnosti⁷⁴.

Operativně pátrací činnost prošla v posledních desetiletích zásadním vývojem. Operativně pátrací prostředky byly zprvu upraveny v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, účinného ke dni 15. 7. 1991, v ustanoveních § 33 až 37 a do TŘ byly zařazeny až o deset let později zákonem č. 265/2001 Sb. Podle citovaného zákona o Policii ČR se operativně pátracími prostředky rozumělo sledování osob a věcí, využívání osob jednajících ve prospěch služby kriminální policie, používání krycích dokladů a používání nástrahové a zabezpečovací techniky. Operativní technikou se rozuměly zejména elektrotechnické, radiotechnické, fototechnické, optické, mechanické a jiné technické prostředky a zařízení anebo jejich soubory používané utajovaným způsobem při odposlechu a záznamu telekomunikačního nebo radiokomunikačního provozu a pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů v případě, že jsou užívány způsobem, kterým je zasahováno do ústavních práv občana. Postupně než byly operativně pátrací prostředky implementovány do TŘ doznaly několika změn a postupného vývoje. K tomuto lze například uvést rozšíření o předstíraný převod a použití agenta, které byly do zákona o Policii ČR zařazeny novelou č. 120/2001 Sb.

V současnosti se operativně pátrací činnost provádí prostřednictvím orgánů PČR v souladu s TŘ. Samotné odhalování a vyšetřování drogové trestné činnosti vykazuje vzhledem ke svému charakteru určitá specifika. Především jde o provádění úkonů před zahájením trestního stíhání, kdy jejich chybné nebo nedostatečné provedení může mít za následek zmaření důkazů, které již v dalším řízení nelze nahradit, což má za následek znemožnění postihu pachatele mimo jiné i drogové trestné činnosti⁷⁵.

Před vznesením obvinění je nutné mít připraveno množství důkazů, které mohou rozkrýt co nejvíce složek pachatelů drog, kteří páchají tuto trestnou činnost typicky v organizovaných skupinách (k tomu viz. vyšetřovací situace v kapitole 4.2.). PČR v případech závažných trestných činů může, a v zájmu jejich odhalení i musí, zákonným způsobem do vývojových stádií trestného činu vstupovat, což činí právě pomocí operativně pátrací činnosti, bez které by mnohdy k řádnému odhalení trestné činnosti nedošlo⁷⁶.

K uskutečnění operativně pátrací činnosti slouží prostředky stanovené trestním řádem. Jde o operativně pátrací prostředky uvedené v § 158b a násl. TŘ. V obecně jsem tento pojem vymezila již shora. V této části bych chtěla pozornost věnovat jednotlivým operativně pátracím

⁷⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní protidrogová centrála výroční zpráva 2016* [online]. policie.cz [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné na < [file:///C:/Users/Bar%C4%8Da/Downloads/VZ_2016_web%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Bar%C4%8Da/Downloads/VZ_2016_web%20(2).pdf) >

⁷⁵ ŠTÁBLOVÁ, Renáta a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997, s. 25.

⁷⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 To 139/2005

prostředkům a na příkladech ukázat, jaký je jejich význam právě v odhalování trestných činů spáchaných v souvislosti s drogami.

3.3.1. Předstíraný převod

Definice předstíraného je uvedena v § 158c TR. Tento jej vymezuje jako předstíranou koupi, prodej nebo jiný způsob předmětu plnění (v našem případě by se jednalo o jakoukoliv formu drogy), včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, a jejíž držení je nepřípustné, a která pochází z trestného činu nebo je určena k jeho spáchání. Takovými věcmi jsou mimo jiné omamné látky, psychotropní látky, prekursory a jedy. Předstíraný převod lze též efektivně využít k odhalení nezákonného obchodu s drogami, jelikož jde o jednu z možností, jak lze prokázat účast konkrétní osoby či skupiny osob na činnosti prodeje, nákupu či jiné dispozice s drogou. Osoby, které takto předstírají převody, jsou buď přímo policisté nebo osoby s PČR spolupracující, kteří následně vystupují v navazujícím trestním řízení v postavení svědků⁷⁷ a jejich svědecká výpověď slouží jako důkaz. Tato činnost také může vyžadovat konkrétní osobu, jež má pachatelovu důvěru a skrze kterou je možno tento operativně pátrací prostředek využít s pozitivním výsledkem a získat tak potřebné důkazy, typicky právě zmíněnou svědeckou výpověď.

U předstíraného převodu jsou stanoveny podmínky užití, a to zejména písemné povolení státního zástupce⁷⁸. Za situace, že věc nesnese odkladu, tj. v případech, kdy hrozí, že by v mezidobí při opatrování souhlasu pominuly okolnosti, za kterých lze předstíraný převod uskutečnit, v našem případě by šlo například o situaci, kdy zájemce o omamné látky by je nakoupil jinde, nebo by vzhledem k odkladu mohl nabýt podezření, že jde právě o předstíraný převod prováděný za účasti policejního orgánu, může policejní orgán přistoupit k použití předstíraného převodu i bez tohoto povolení. Za těchto okolností je však je nutné o toto povolení dodatečně požádat. Pokud by policejní orgán do 48 hodin po té, co o povolení dodatečně požádá, takové povolení od státního zástupce neobdržel, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít⁷⁹.

Praktický dopad předstíraného převodu představuje důležitou roli. Protože jde o prostředek, který lze využívat ve fázi před zahájením trestního řízení, může účinným způsobem posloužit k postupnému rozkrývání závažné organizované drogové kriminality. Kdyby nebylo

⁷⁷ BENEŠOVÁ, Marie. *Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti utajit osobní identitu policisty provádějícího předstíraný převod a k použitelnosti záznamu o předstíraném převodu jako důkazu*. Sbírká výkladových stanovisek NSZ poř. č. 12/2002

⁷⁸ § 158c odst. 2, TR „Předstíraný převod lze uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce.“

⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s*. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1998 – 1999.

možné využít předstíraného převodu, jenž sebou částečně nese potlačení zásady oficiality⁸⁰, v podobě neprovedení neprodleně po uskutečnění předstíraného převodu procesní úkon (v tomto případě zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 TŘ), který by situace vyžadovala, jelikož by byly splněny podmínky pro zahájení, a to z důvodu toho že by okamžité zahájení trestního stíhání pro jeden skutek (například prodeje dílčího menšího množství drogy od jednoho článku organizované skupiny) v zásadě znemožnilo odhalit další skutky a další pachatele trestné činnosti, kteří by mohli utéci před odpovědností, ničit důkazy a podobně⁸¹. Úkolem OČTŘ v tomto případě totiž není zahájení trestního stíhání právě proti této jedné konkrétní osobě, nýbrž zvolit takový postup, aby pokud možno všechny trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni, jež je základní účel celého trestního řízení uvedený v § 1 odst. 1, TŘ, což v tomto případě není dopadení jednoho distributora drogy, ale všechny stupně soustavy, které se na at' už výrobě či distribuci podílejí. S potlačením zásady oficiality jsou také spojené určité meze, neboť dokud není zahájeno trestní stíhání, nemá osoba, která je pouze podezřelou, nikoliv obviněnou nemá práva, která vznikají obviněnému, resp. tomu, proti němuž se řízení vede, práva obviněného či práva obhajoby⁸².

3.3.2. Sledování osob a věcí

Podle § 158d TŘ se sledováním osob a věcí rozumí získávání poznatků o osobách a věcech, které je prováděno utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky⁸³. Technické prostředky, kterými je prováděno sledování, můžou též sloužit k pozorování, případně pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů. Pořizuje-li se při sledování osob a věcí takový záznam, je k jeho pořizení opět zapotřebí písemného povolení státního zástupce, případně soudce (má-li být sledováním narušena nedotknutelnost obydlí, listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí). Pokud není zajištěna legitimita pořizení těchto záznamů, nemohou sloužit jako důkaz v následném trestním řízení⁸⁴. Z dikce zákona jasně vyplývá, že v rámci tohoto úkonu lze pořizovat záznamy nejružnějšího druhu a se souhlasem soudce může být v přiměřené míře

⁸⁰ Zásada oficiality je vyjádřena v § 2 odst. 4, TŘ, z níž vyplývá, že právo a povinnost orgánů činných v trestním řízení provést určitý procesní úkon, jsou-li dány zákonné podmínky pro jeho provedení. (viz. JELÍNEK, Jirí a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 131.).

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. II. ÚS 797/02

⁸² JEŽEK, Vladimír. K problematice zahájení trestního stíhání. *Bulletin advokacie* 4/2008, s. 29.

⁸³ JELÍNEK, Jirí a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 446.

⁸⁴ K tomuto například Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1235/09, ve kterém uvádí následující: „platí, že pokud důkaz (v tomto případě prostorové odposlechy), resp. informace o něm obsažená, nebyl získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazování procesně přípustným způsobem, musí být soudem a limine vyloučen z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci.“

zasahováno do práva na soukromí dotčených osob. Při sledování věcí je z hlediska ústavněprávní kontroly podstatné, že soud má povinnost ve svém povolení dostatečně a jasně specifikovat okruh věcí, které mají být sledovány⁸⁵.

Trestní řád umožňuje provádět sledování i bez povolení státního zástupce či soudce, ale pouze v případech, kdy s tím dotčená osoba výslovně souhlasí. Bez výslovného souhlasu dotčené osoby a povolení státního zástupce či soudce je (stejně jako v případě předstíraného převodu) je možno zahájit sledování, jen pokud věc nesnese odkladu a policejní orgán o povolení dodatečně zažádá. Bez dodatečného povolení sledování, v případě, že je při sledování zjištěna komunikace obviněného s obhájcem, či pokud dotčená osoba svůj souhlas se sledováním odvolá, je třeba sledování neprodleně ukončit, záznamy zničit a zjištěné informace nesmí být nijak použity (§ 158d odst. 1, 5, 6 TR).

Jedním z praktických prostředků, co se využívají k pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů jsou tzv. prostorové odposlechy, kterými jsou sledovány konkrétní prostory, u kterých je důvodné podezření, že v nich dochází k trestné činnosti⁸⁶. Tyto mohou být využívány právě k odhalování drogové trestné činnosti a zrovna v případě těchto prostorových odposlechů je velice důležitá legitimita jejich pořizování, jež se v posledních letech řešila i na úrovni Ústavního soudu. Do vydání nálezu Ústavního soudu⁸⁷ byly obecné soudy přesvědčeny, že použití této podoby operativně pátracích prostředků není tak formální jako v případě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (o tomto bude blíže pojednáno níže) a že je lze v podstatě používat všude tam, kde existuje jakési podezření ze spáchání trestné činnosti, které by jinými prostředky bylo dokumentováno a ověřováno obtížně a bez jistoty výsledku, že povede k případnému odhalení trestné činnosti⁸⁸. Protože ale povolení těchto odposlechů představuje průlom do Listinou chráněných práv a svobod⁸⁹, jež zákon připouští, musí být vždy posuzovány z hlediska nezbytnosti a z hlediska odůvodněnosti, což znamená, že použití operativně pátrací techniky, opatření důkazů o trestné činnosti je možné jen tehdy, pokud již z jiných skutečností a indicií vyplývá podezření o páčání konkrétní a konkretizované trestné činnosti konkrétní a konkretizovanou osobou nebo osobami, popř. souvislost činnosti

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/12

⁸⁶ PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK Martin. TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů*[online]. transparency.cz, 2013 [cit. 10. 3. 2018], str. 68 Dostupné na < https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%9Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AE.pdf >.

⁸⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 10. 2013, sp.zn. III. ÚS 3812/12

⁸⁸ JELÍNEK, Milan. Ústavní meze prostorových odposlechů ke sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu. *Bulletin advokacie* 5/2010, s. 31.

⁸⁹ čl. 7 odst. 1 Listiny

sledovaných osob s činností konkrétně porušující zákonem chráněné zájmy ve smyslu trestněprávním⁹⁰.

3.3.3. Použití agenta

Použití agenta je operativně pátracím prostředkem, který nejvýrazněji zasahuje do základních občanských práv a svobod. Z tohoto důvodu jsou podmínky jeho použití na rozdíl od předstíraného převodu či sledování osob a věcí, zpřísněny. Tyto podmínky jsou upraveny primárně v TŘ, v interních přepisech PČR a v pokynech obecné povahy Nejvyššího státního zástupce. Použití agenta je v souladu s § 158e TŘ možné v těch případech, kdy je vedeno trestní řízení o zločinu, u něhož zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, či pro některý z dalších trestných činů, jež jsou v prvním odstavci tohoto ustanovení výslovně uvedeny.

Agentem podle § 158e odst. 2 TŘ může být pouze příslušník PČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů, který zpravidla zastírá účel své činnosti, a je-li to nutné, je mu vytvořena smyšlená a zároveň naprosto věrohodná totožnost o jeho činnosti a osobní údaje vyplývající z této vytvořené totožnosti jsou zaneseny do informačních systémů, ve kterých lze informace o určitých osobách vyhledávat. Zastírání totožnosti a příslušnosti k PČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů je prováděno za pomoci podpůrných operativně pátracích prostředků, jako jsou krycí doklady⁹¹, krycí prostředky⁹² či zvláštní finanční prostředky. Právní úprava je uvedena v § 74 – 77, zákona o PČR. Pomocí těchto prostředků se vytvoří legenda o jiné osobní existenci a osobní údaje se zavádí do informačních systémů veřejné správy⁹³.

O použití agenta rozhoduje soudce vrchního soudu⁹⁴, v jehož obvodu je činný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, který použití agenta navrhl (§ 158e odst. 4 TŘ). Agent je podle § 158e odst. 6 TŘ povinen při své činnosti volit ke splnění služebního úkonu způsobilé prostředky, kterými však nesmí být jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou a je třeba aplikovat základní zásady a principy trestního řízení, což jsou mimo

⁹⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 10. 2013, sp.zn. III. ÚS 3812/12

⁹¹ Krycím dokladem je vymezen v § 75 odst. 1, zákona o PČR, kterým se rozumí listina, popřípadě jiný dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání policejní činnosti anebo k jiným podobným účelům

⁹² Krycím prostředkem podle § 74 zákona o PČR mohou být: jakékoliv věci včetně krycích dokladů, prostory a činnosti, jejichž smyslem je zastírat totožnost osoby, zabránit vyzrazení činnosti osoby nebo zastírat obecně činnost policie.

⁹³ KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue* 8/2011, s. 224

⁹⁴ To, že použití agenta schvaluje soudce vrchního soudu, ilustruje mimo jiné onu zmíněnou zpřísněnost podmínek k použití tohoto prostředku.

práva na spravedlivý proces také presumpce nevinny, zdrženlivost a přiměřenost či procesní ekonomie⁹⁵ a o výsledku použití agenta je policejní orgán povinen předložit státnímu zástupci záznam (§ 158e odst. 7, TŘ). Pokud by nebyly všechny jmenované prostředky dodrženy, mohlo by se v takových případech jednat o nepřípustnou policejní provokaci narážející na meze stanovené právem na spravedlivý proces⁹⁶. Na rozdíl od běžných příslušníků PČR agent již nepotřebuje povolení státního zástupce pro sledování osob a věcí v rozsahu ustanovení § 158d odst. 2 a k předstíranému převodu. Pokud by však agent chtěl sledovat osoby a věci v rozsahu ustanovení § 158d odst. 3, tedy pokud by jím mělo být zasahováno do nedotknutelnosti obydlí do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností bude pro tuto činnost potřebovat povolení státního zástupce.

V konečné fázi účelem vyšetřování prostřednictvím agenta je získání důkazu k páchané trestné činnosti. Agent je následně při dokazování v trestním řízení vyslýchán jako svědek. Protože v průběhu pátrací činnosti při vyšetřování drogových trestných činů, v tomto případě typicky odhalování organizovaných zločineckých skupin, vztahuje se na jeho osobu možnost použití § 55 odst. 2 TŘ, tzv. utajení totožnosti a podoby svědka. Institut utajení svědka však vytváří rozpor mezi právy svědka, v našem případě agenta, a garantovanými právy obviněného na spravedlivý proces⁹⁷. Touto problematikou se rovněž zabýval Ústavní soud ČR, který se vyjádřil, že právo na spravedlivý proces je potlačováno, jak nemožností obviněného prověřit důkazy, které směřují vůči němu, tak nemožností prověření důvěryhodnosti svědka. Tento problém je nutné řešit pomocí proporcionality a důkladného zvážení obou proti sobě stojících základních práv, jejich důsledků a minimalizací porušení jakékoliv z nich⁹⁸. Protože se nejedná o jednoduchý případ, bylo třeba se touto otázkou zabývat také na nadnárodní úrovni, kdy takto učinil Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve svém rozhodnutí *Krasniki* proti České republice, ve kterém tvrdí, že uznání obviněného vinným nemůže být založeno pouze nebo v rozhodujícím rozsahu na výpovědích anonymních svědků⁹⁹. Na toto reagoval Ústavní soud ČR a konstatoval, že „výpovědi anonymních svědků musí podporovat další důkazy, a tedy k odsouzení obžalovaného nemůže dojít výlučně a ani v převážné míře na základě předmětných výpovědí¹⁰⁰.“ ESLP připouští eventuální utajení agenta, ale již nepřipouští, aby byl pouze na základě takovéto výpovědi vydán odsuzující rozsudek. ESLP se dále přiklání k tomu, že důležitost zachování utajení totožnosti je i z důvodu toho, aby bylo možné agenta použít při dalších

⁹⁵ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 26.

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 511.

⁹⁷ čl. 36 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv

⁹⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl ÚS 4/94

⁹⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 2. 2006 ve věci *Krasniki* proti České republice

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. III. ÚS 499/04

utajených situacích¹⁰¹, přesto však uvádí, že policisté by měli vystupovat anonymně jen ve zcela výjimečných případech¹⁰².

Na tomto případě můžeme vidět, jak jsou veškerá lidská práva či svobody důležitá a není jednoduché je náležitě v konkrétních situacích vyvážit a jedno na úkor druhého z části omezit.

¹⁰¹ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 32.

¹⁰² Rozsudek ESLP ve věci Van Mechen el al. vs. Holandsko

4. Dokazování drogové trestné činnosti

Dokazování drogové trestné činnosti má dvě fáze. První je provádění počátečních vyšetřovacích úkonů, jako je domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků a osobní prohlídka (§ 83 a násl. TŘ), zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování (§ 86 a násl. TŘ) a odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a násl. TŘ. Druhou fází jsou následné vyšetřovací úkony, jako je výslech (§ 91 a násl. TŘ), konfrontace (§ 104a TŘ), rekognice (§ 104b TŘ) ohledání místa činu či ohledání těla (§ 113 a násl. TŘ) a zjišťování přítomnosti drogy.

Všechny tyto procesní úkony slouží k získání důkazů, které jsou potřebné k dopadení a usvědčení pachatelů trestné činnosti. Práce bude zaměřena na ty nejdůležitější procesní úkony a specifika jejich využití a provádění spojené s dokazování drogové trestné činnosti.

4.1. Počáteční vyšetřovací úkony

4.1.1. Osobní prohlídka, domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků

Procesní úkony v podobě osobní prohlídky, domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků jsou v souvislosti s drogovými delikty zaměřeny na zajištění OPL, přípravků obsahujících tyto látky, prekursorů a jedů, dále na zajištění předmětů určených k výrobě drog, léků, a dalších předmětů dokazujících, že došlo k užívání drogy (injekční stříkačky, jehly, zdravotnický materiál apod.), a s tím souvisejících listinných důkazů (např. kontaktní adresy, lékařské recepty, odborné texty apod.). Při domovní prohlídce i prohlídce jiných prostor a pozemků je nutné všechny zajištěné věci řádně zadokumentovat, nejlépe prostřednictvím videotechniky¹⁰³.

Domovní prohlídka, patří mezi jeden z nejčastějších a nejdůležitějších procesních úkonů v souvislosti s drogovými delikty, zejména ve skupinových věcech a to proto, jak jsem zmínila výše, že jejich prostřednictvím dochází k zajištění věcí potřebných pro dokázání přítomnosti drogy a podobně. Podle § 84 TŘ lze vykonat domovní prohlídku nebo osobní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků jen po předchozím výslechu toho, u koho nebo na kom se má takový úkon vykonat, a to jen tehdy, jestliže se výslechem nedosáhlo dobrovolného vydání hledané věci nebo odstranění jiného důvodu, který vedl k tomuto úkonu¹⁰⁴. Předchozího výslechu není třeba, jestliže věc nesnese odkladu a výslech nelze provést okamžitě (je prováděna jako tzv. neodkladný a neopakovatelný úkon). V případě drogových deliktů jsou prohlídky prováděny

¹⁰³ HLAVÁČEK, Jan, PROTIVINSKÝ, Miroslav a kol. Praktická kriminalistika. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2007, s. 38.

¹⁰⁴ PROUZA, Daniel. K počátkům přípravného řízení u drogových trestných činů. *Trestněprávní revue* 4/2006, s. 106.

typicky jako neodkladné a neopakovatelné úkony, jelikož se ve většině případů jedná o plánované policejní razie. K těmto úkonům může však docházet pouze pokud je k tomu zákonný důvod a náležitě (možno i následně) odůvodnění. Je tím zachována přípustná ústavní intenzita zásahu do základních lidských práv a svobod¹⁰⁵.

Shodně jako je tomu u všech procesních úkonů prováděných v rámci dokazování veškeré, tedy i drogové trestné činnosti musí být při provádění domovních či jiných prohlídek zachována zákonnost. Aby byla domovní prohlídka ústavně konformní, je v souladu s ustanovením § 83 TR zapotřebí písemný odůvodněný příkaz soudce. Ústavní soud již dříve judikoval¹⁰⁶, že domovní svoboda svou povahou a významem spadá mezi základní lidská práva a svobody¹⁰⁷, neboť spolu se svobodou osobní a dalšími ústavně zaručenými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, což představuje nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec. Jestliže proto ústavní pořádek ČR připouští průlom do této ochrany, děje se tak toliko a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti jako takové, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných; sem spadá především nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a dále tím, aby takové činy byly zjištěny a potrestány¹⁰⁸.

Obdobně je to i u prohlídky jiných prostor a pozemků podle § 83a TR. V nedávné minulosti toto ustanovení prošlo zásadní změnou. Přestože i při prohlídkách jiných prostor a pozemků dochází k zásahu do soukromé sféry osob, byl příkaz k jejich provedení v přípravném řízení až do vydání nálezu Ústavního soudu¹⁰⁹ v rukou státního zástupce a policejního orgánu, což je naprosto rozlišný režim oproti příkazu k domovní prohlídce. Ústavní soud v citovaném nálezu uvedl, že i při prohlídkách jiných prostor a pozemků dochází k zásahu do soukromé sféry, tj. do ústavního práva garantovaného čl. 12 Listiny a z tohoto důvodu musí mít provedení této prohlídky stejný právní režim jako domovní prohlídka, jež se provádí na příkaz soudce a oprávnění policejního orgánu a státního zástupce k nařízení těchto prohlídek zrušil. Případ ilustruje zásadní ústavní mez v povolování zásahu do soukromé sféry pachatelů. Je z něj zřejmé, že Ústava a Listina jsou považovány v teorii trestního práva procesního za jeho prameny, neboť obsahují velmi mnoho ustanovení, která se bezprostředně dotýkají tohoto právního odvětví, a

¹⁰⁵ Nález pléna Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13 – 2

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 287/96

¹⁰⁷ Lze ji zařadit pod nedotknutelnost obydlí podle čl. 12 Listiny

¹⁰⁸ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Domovní prohlídka v judikatuře Ústavního soudu. *Bulletin advokacie* 9/2001, s. 39

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 6. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 3/09

celé trestní řízení je prováděno v mezích ústavně právních a OČTŘ jsou při vyšetřování povinny aplikovat a dodržovat základní lidská práva a svobody garantovaná Listinou¹¹⁰.

U osobních prohlídek je situace odlišná, jelikož příkaz k osobní prohlídce je oprávněn vydat předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo s jeho souhlasem policejní orgán. Prohlídku mohou provádět pouze osoby stejného pohlaví (§ 83b odst. 3 TŘ). Bez příkazu může policejní orgán prohlídku provést tehdy, jestliže příkazu nebo souhlasu předem nelze dosáhnout a věc nesnese odkladu, anebo jestliže jde o osobu přistiženou při činu nebo o osobu, na kterou by vydán příkaz k zatčení (§ 83b odst. 4 TŘ). V praxi tato prohlídka probíhá tak, že osoba je vyzvána a věci buď dobrovolně vydá podle § 78 TŘ, nebo jsou věci v případě nesouhlasu odňaty podle § 79 TŘ. Odlišnosti osobních prohlídek jsou opět založeny na tom, zda se při prohlídce jedná o osobu toxikomana, výrobce drogy či kurýra, a to spočívající například v různosti nalezených stop. U osoby toxikomana tak mohou orgány provádějící prohlídku nalézt zejména předměty určené k aplikaci drogy, naproti tomu u přepravců drog je pozornost zaměřena na nejruznější skryše, které pachatel využívá k uschování předmětů. Na ústupu jsou případy, kdy osoba přepravuje drogy v tělních dutinách. Osobu, u níž je dáno podezření, že tímto způsobem přepravuje drogu, je nutné omezit na osobní svobodě z důvodu zajištění drog a ochrany života a zdraví osoby. Již jako důkaz je možné považovat vyšetření břišní dutiny ultrazvukem nebo CT vyšetřením.¹¹¹ I u osobních prohlídek je důležité při opatrování důkazu jejím prostřednictvím dbát na zákonnost provádění¹¹². V tomto případě se také podstatně dotýkáme základních práv a svobod v podobě nedotknutelnosti osoby podle čl. 7 Listiny.

4.1.2. Zadržení a otevření zásilky, záměna zásilky, sledovaná zásilka

Jedním z hlavních aspektů produkce drog a obchodu s nimi je jejich transport a transport nástrojů a látek sloužících k jejich výrobě, ať už k producentům, distributorům nebo jejich konečným spotřebitelům. V rámci odhalování, objasňování a stíhání drogových trestných činů je tak důležitým prvkem kontrola a zadržování zásilek, které obsahují předměty určené k páčání těchto trestných činů. Při úvahách o tom, zda se v jednotlivých případech jedná o podezřelé zásilky a o tom, zda je lze zdržovat a kontrolovat jejich obsah, naráží procesy trestního řízení a

¹¹⁰ KOCINA, Jan. Intertemporální účinky derogačního nálezu Pl. ÚS 3/09 – prohlídky jiných prostor a pozemků. *Bulletin advokacie*, 2011. č. 1-2, roč. 2011, s. 36.

¹¹¹ CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Praha: Policie ČR, Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra ČR - odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 51 - 52.

¹¹² K zákonnosti provádění osobních prohlídek například Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. 5 Tdo 1010/2013-20, nebo Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 5. 2001, sp. zn. 1 To 36/2001

zájem na odhalení pachatelů trestné činnosti jako obvykle na ustanovení ústavního práva zakotvující a garantující základní práva a svobody¹¹³.

Zadržení a otevření zásilek, jejich záměnu a sledování upravují § 86 a násl. TŘ. Výslovnou zmínku o OPL najdeme v § 87a odst.1 TŘ. V zájmu zjištění osob podílejících se na nakládání se zásilkou obsahující mimo jiné OPL, prekurzory a jedy, k jejímž držení je třeba zvláštního povolení, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán se souhlasem soudce nařídit, aby byl obsah takové zásilky zaměněn za jiný a takto upravená zásilka byla předána k další přepravě. Záměnu provede policejní orgán § 87b TŘ a umožňuje pak státnímu zástupci v přípravném řízení nařídit sledování zásilky, u níž je důvodné podezření, že obsahuje věci uvedené v § 87a TŘ (např. zmíněné OPL a jiné).

Z těchto procesních institutů je v případě drogové kriminality velice důležitým prostředkem sledovaná zásilka, která představuje poměrně nový zajišťovací institut, jež byl do trestního řádu zařazen pro potřeby zefektivnění mezinárodní spolupráce na úseku boje s organizovaným zločinem, například v podobě obchodu s drogami¹¹⁴.

4.1.3. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Odposlech je také často využívanou metodou při odhalování drogové kriminality. Jedná se o přípustný zásah do tajemství zpráv podávaných telefonem nebo jiným obdobným zařízením, které upravuje čl. 13 Listiny. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu¹¹⁵ je upraven v § 88 a § 88a, v oddílu šestém hlavy čtvrté TŘ a ve smyslu tohoto ustanovení jej může předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce nařídit, je-li vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva (§ 88 odst. 1 TŘ). Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí PČR.

Odposlech jako důkaz v trestním řízení definuje novodobá judikatura jako zajišťovací institut, který je svou povahou velmi blízký operativně pátracím prostředkům podle § 158b a násl. TŘ a v širším smyslu tedy slouží k předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a po věcných

¹¹³ PIPEK, Jiří. Ostatní zajišťovací úkony. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 354. In MUSIL, Jan. KRATOCHVÍL, Vladimír. ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 1211.

¹¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 353.

¹¹⁵ Telekomunikačním provozem je telefon, telefax, mobilní telefon, vysílačky a jiná telekomunikační zařízení včetně zasílaných zpráv elektronickou poštou (viz. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1225).

důkazech. Lze jej považovat za podklad pro další konání trestního řízení, v němž teprve jsou skutečnosti, které jsou v odposlechu zaznamenány, prověřovány a objasňovány¹¹⁶.

Při pořizování odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je rovněž jako u ostatní operativně pátrací techniky klíčové, aby byly opatřeny zákonným způsobem. Zásadní je to z toho důvodu, že využití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu představuje, jak uvádí předseda Městského soudu v Praze Libor Vávra, vedle vazby jsou snad nejbrutálnější zásah, který mohou OČTŘ použít proti osobní svobodě člověka¹¹⁷, což významným způsobem zasahuje do práva na soukromí (čl. 13 Listiny). Pokud by jakýmkoli způsobem byla zákonnost opatření odposlechu narušena, nemohl by být takto pořízený důkaz použit v trestním řízení. Jak jsem již zmínila výše, lze odposlech nařídit pouze s povolením soudu. Soud při povolení k nařízení odposlechu musí zkoumat odůvodněnost a musí být jasně stanovený jeho účel, jinak by se nejednalo o splnění podmínky k jejich povolení¹¹⁸.

Při odhalování drogových trestných činů jsou odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu zásadními důkazy. Mohou sloužit k podání informací o propojení různých osob, a mnohdy mají i přeshraniční přesah. Jejich prostřednictvím lze zjistit, kde může dojít k předání drogy, nebo k uskutečňování přepravy. Odposlechem jednoho článku soustavy organizované skupiny lze efektivně rozkrýt celý řetězec výrobců a distributorů, což má právě u potírání drogové kriminality klíčový význam.

Jak vyplývá z výše uvedeného, odposlechy mají zásadní roli při odhalování organizované kriminality, kterou drogová kriminalita bezpochyby ve většině případů je. V praxi mohou nastat situace, že se z odposlechů policejní orgán může dozvědět o rozsáhlejší trestné činnosti, která je páchána a to nejen podezřelými, ale i dalšími osoby. Toto tvrzení může potvrdit i případ z aktuální policejní praxe, kdy díky povoleným odposlechům při dopadení organizované zločinecké skupiny páchající drogovou trestnou činností posloužili k odhalení další závažné kriminality s tímto související¹¹⁹.

¹¹⁶ viz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014

¹¹⁷ VÁVRA, Libor. Povoloování odposlechu a jeho význam v trestním řízení. *Právní prostor*, 2018. uveřejněno 14. 7. 2017, [online] pravni prostor.cz [cit. 25. 3. 2018] Dostupné na < <https://www.pravni prostor.cz/clanky/trestni-pravo/povolovani-odposlechu-a-jejich-pouzitelnost-v-trestnim-rizeni> >

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. II. ÚS 615/06

¹¹⁹ v souvislosti se sledováním drogové činnosti organizované skupiny a díky povoleným odposlechům je stíhán i soudce vrchního soudu v Praze. V souvislosti s případem, na kterém policie pracuje, byl zadržen jeden ze soudců tohoto soudu, Ivan Elischer, který se specializuje na drogovou trestnou činnost. V souvislosti s výkonem své funkce měl přijat úplatek ve výši jeden milion korun za to, že ovlivní odvolací řízení organizované zločinecké skupiny páchající drogovou trestnou činností. Na tomto případě lze vidět, že jsou odposlechy někdy zásadním pro opatření důkazů k zahájení trestního stíhání (REDAKCE EPRAVO.cz. *Týden v české justici* 12. 3. - 18. 3. 2018 [online] uveřejněno 19. 3. 2018 epravo.cz [cit. 25. 3. 2018], Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/clanky/tyden-v-ceske-justici-123-1832018-107313.html?mail> > .

4.2. Následné vyšetřovací úkony

4.2.1. Výslech

Výslech je specifická metoda kriminalistické praxe, kterou se získávají formou výpovědi za zákonem stanovených podmínek a z důvodů stanovených zákonem kriminalisticky a právně relevantní informace uložené ve vědomí člověka¹²⁰. Výslech, jako důkazní prostředek společně s jeho pravidly, je upraven na několika místech v TŘ, což souvisí s rozdělením výslechu do skupin podle postavení osoby, která se výslechu podrobuje. Jde o výslech podezřelého (§ 76 odst. 5 TŘ), výslech obviněného (§ 90 – 95 TŘ), výslech obžalovaného (§ 207 – 208 TŘ), výslech svědka (§ 97 – 104, § 55 odst. 2 TŘ) či výslech znalce (§ 108 TŘ).

Při výslechu souvisejícím s vyšetřováním drogové kriminality je nutno v první řadě posoudit, zdali se jedná o výslech svědka, nebo osoby s drogovou trestnou činností spojenou. Při výslechu svědka by nemělo docházet k odchýlkám od obecného postupu podle pravidel TŘ, naproti tomu jisté specifikum má výslech prováděný u podezřelé či obviněné osoby, které je u drogové trestné činnosti nejvíce specifické, proto jemu bude věnován největší prostor.

Osoby vyslýchávané pro podezření z páčání drogové trestné činnosti rozdělujeme do dvou skupin – osoby závislé na užívání drog a osoby, jež jsou výrobci, distributory a ostatní osoby jakkoliv s drogovou trestnou činností spojeny, kteří závislími nejsou. Pro výslech obou skupin je důležité, aby ten, co bude výslech provádět, byl s drogovou problematikou dostatečně obeznámen. To je potřebné vzít v úvahu již při přípravě taktiky výslechu. Pokud osoba, která bude výslech provádět, nemá potřebné odborné znalosti, měl by k výslechu přizvat odborníka, přinejlepším chemika-toxikologa¹²¹.

Skupinu osob, které na drogách nejsou závislé, budou tvořit výrobci a distributoři. Stejně jako u výslechu svědků při vyšetřování drogové kriminality, i na tyto osoby můžeme aplikovat obecné kriminalistické postupu vztahující se k výslechu. Je potřeba zjišťovat, jak se vyslýcháný podezřelý k drogám dostal, tedy od koho drogy získával, jakým způsobem a z jakých surovin drogy vyráběl, jak financoval své počínání, jakým způsobem mělo být s vyrobenými drogami naloženo a mnoho dalších skutečností závislých na konkrétním případě, zajištěných důkazech a osobě podezřelého. Neméně důležité bude zjišťování otázek souvisejících s případnými spolupachateli, popř. zjišťování, zdali je podezřelý napojen na organizovanou skupinu¹²². V

¹²⁰ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 98.

¹²¹ BORNÍK, Miroslav. *Trestná činnost a nealkoholová toxikomanie*. Praha: THEMIS, 2000, s. 21

¹²² BLAŽEJOVSKÝ, Marek, TOMÍČEK, Petr, ROMAN, Michael. *Metamfetamin a Cannabis metodická příručka SKPV TOXI*. 1. vydání. Praha: Národní protidrogová centrála a Kriminalistický ústav Praha, 2008, s. 20 - 21

případě získání informací naznačujících zapojení i jiných osob by se měl vyslýchající zabírat postavením podezřelého v takové skupině a měl by zjistit počet těchto osob, jejich jednotlivé funkce, podíly na zisku a podobně. Je třeba vždy počítat s tím, že osoby zabývající se drogovou kriminalitou profesionálně se na eventuality výsledku popsané výše připravují, mnohdy tyto situace konzultují s odborníky, a lze očekávat, že budou svoji roli v předmětné věci bagatelizovat, utajovat a současně budou sondovat, zda vyslýchající má o drogové scéně dostatečný rozhled, zda zná problematiku a zda je schopen správně odhadnout postavení vyslýchaného v řetězci spolupachatelů drogové kriminality¹²³. To je také další důvod, proč by měla mít osoba vyslýchajícího takové odborné znalosti, aby mohla odhalit rozpory ve výpovědi podezřelého a jeho skutečnou roli ve vyšetřovaném případě.

Situace při vyšetřování osoby, která je závislá na užívání drog, je komplikovanější z důvodu škodlivých účinků drogy na lidský organismus. Osobu toxikomana je stejně jako v jiných případech potřeba řádně poučit a výslech vést podrobně a přesně. S osobou toxikomana by se měl vyslýchající před prováděním výsledku pečlivě seznámit, i z důvodu vlivu drogy na jeho schopnost vypovídat. Toxikoman je často psychicky narušená osoba, komplikovaná, může být agresivní, nebo naopak nespolupracující, těžko se odhadují její reakce, špatně se navazuje psychologický kontakt. Je také třeba rozhodnout, zdali vliv drogy na vyslýchaného není natolik silný, že celý výslech znehodnocuje. Potom by jistě bylo příhodnější výslech odložit na dobu, kdy již osoba toxikomana nebude pod vlivem drogy. V těchto případech je nutno zkoumat na jaké droze je vyslýchaný závislý, jak dlouho a jak často drogu konzumuje a jaké jsou abstinenční příznaky. Další okolností ztěžující výslech je, že osoba pod vlivem omamných a psychotropních látek je mnohem více náchylná k sugestivním a kapciózním otázkám, jejichž důsledkem je neobjektivnost výsledku jako důkazu¹²⁴.

4.2.2. Konfrontace, rekognice

Konfrontace je metoda, při níž se dříve vyslechnuté osoby, mezi jejichž výpověďmi jsou závažné rozpory, postaví tváří v tvář s cílem tyto rozpory vyjasnit¹²⁵. Význam spočívá v psychologickém a emotivním působení osob tzv. tváří v tvář. Jedná se o zvláštní procesní úkon upravený v § 104a TŘ. Konfrontace může být provedena také jako neodkladný a neopakovatelný

¹²³ ŠTABLOVÁ, Renata a kol.: Návykové látky a současnost. Praha: PA ČR, 2006, s. 203

¹²⁴ CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Praha: Policie ČR, Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra ČR - odbor personální práce a vzdělávání, 1999, s. 55

¹²⁵ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 125.

úkon, který se použije výjimečně, pokud není možné rozpory odstranit jinak¹²⁶, například opětovným výslechem, případně výslechem dalších svědků¹²⁷.

Konfrontace je označována jako zvláštní forma výslechu, která s sebou nese zvýšení emocionálního napětí u konfrontovaných osob. Nepochybně lze zdůraznit například zvýšenou psychickou labilitu toxikomanů, která přináší nebezpečí, že se nechá ovlivnit konfrontovanou osobou. Aby bylo zabráněno určitému zkreslení výpovědi těchto osob, a tím zajištěna efektivita konfrontace, měly být připraveny otázky tak, aby na ně bylo možné odpovídat pouhým ano, ne. Konfrontace by měla být co nejkratší. Vyslyšající musí udržet svoje vůdčí postavení a nesmí připustit, aby se konfrontované osoby nekontrolovatelně domlouvaly, případně napadaly¹²⁸.

Rekognice představuje zvláštní procesní úkon, který spočívá ve znovupoznání objektu osob nebo věci) a jejím cílem je určit totožnost takového objektu.¹²⁹ Obecnou úpravu tohoto úkonu obsahuje TŘ v § 104b, provádí-li se rekognice jako neodkladný či neopakovatelný úkon¹³⁰, děje se tak na základě návrhu státního zástupce a za účasti soudce, který svou přítomností garantuje zákonnost celého úkonu. Rekognice se označuje za neopakovatelný úkon, neboť TŘ přímo uvádí, že osoba nebo věc, která má být poznána, nesmí být poznávající osobě před rekognicí ukázána.¹³¹

Rekognici při vyšetřování drogových trestných činů lze využít pro účely identifikace prodejců a distributorů drog nebo osob, v jejichž společnosti byly drogy konzumovány. Zejména v případech prodejců drog může rekognice významně pomoci k jejich identifikaci, protože tyto osoby nejsou zpravidla známy svými skutečnými jmény. Osoby je možné identifikovat i podle fotografií a videozáznamů¹³², případně je možné identifikovat věci důležité pro vyšetřování drogové kriminality. Lze se také zaměřit na znovupoznání míst, na kterých došlo k nelegální činnosti s drogami (výroba, skladování, prodávání či konzumování)¹³³.

¹²⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 421.

¹²⁷ K tomu například Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. 4 Tz 98/2001

¹²⁸ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 176.

¹²⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016, s. 421.

¹³⁰ Rekognice provedená ukázáním osob svědkovi má povahu neodkladného úkonu ve smyslu v případě, kdy nejsou k dispozici jiné prostředky, jak objasnit skutečnosti podmiňující zahájení trestního stíhání, nebo v případě, kdy ty prostředky, které k dispozici jsou, by mohly ohrozit důkazní význam takové rekognice (např. provedená ukázáním fotografie). viz. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2002 sp. zn. 1 To 29/2002

¹³¹ BRÁZDA, Jan. Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon? *Bulletin advokacie* 10/2013, s. 41

¹³² Přípustnost rekognice fotografiemi jako efektivního důkazního prostředku například viz. Nález Ústavního soud ČR ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01

¹³³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. Vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. s. 176.

4.2.3. Ohledání místa činu, prohlídka těla

Ohledání můžeme rozdělit na několik druhů, a to v důsledku různých charakterů ohledávaných objektů. Prvním takovýmto druhem, a zároveň základním, je ohledání místa činu, kdy v některých případech se ohledání místa činu stává prvním úkonem, na jehož základě jsou zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 TŘ. Ohledáním místa činu můžeme dojít k mnoha relevantním poznatkům, jakými jsou komplexní představa o místě činu, jeho rozloze, umístění a o předmětech na místě se nalézajících¹³⁴.

Při ohledání místa činu dochází typicky na místech, o nichž se předpokládá, že na nich byly nebo jsou vyráběny či skladovány drogy nebo suroviny pro jejich výrobu (laboratoře či skladiště), někdy dochází i k ohledávání míst, kde bylo nalezeno tělo toxikomana¹³⁵.

Prohlídka těla je důkazní prostředek, jehož účelem je zjistit, zda jsou na těle stopy nebo následky trestného činu. Není-li prohlídka prováděna lékařem, může ji provést jen osoba téhož pohlaví. Je-li k důkazu potřeba provést zkoušku krve nebo jiný obdobný úkon, je osoba, o kterou jde povinna strpět, aby jí lékař nebo obdobný zdravotnický pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný obdobný úkon, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví¹³⁶.

Při provádění prohlídky těla je třeba dbát na to, aby nebyla ohrožena lidská důstojnost podle článku 10 Listiny¹³⁷. Charakter prohlídky se volí podle toho, zda jde o toxikomana – konzumenta nebo o výrobce, překupníka, dealera, přepravce, kurýra apod. U výrobce, překupníka či dealera se hledají zbytky drog na oděvu, případně na povrchu těla. Přepravce či kurýr je podroben podrobnější prohlídce, a to i tělních dutin a zažívacího traktu, kde mohou být ukryty kontejnery s drogou. Toxikoman se podrobuje tělesné prohlídce za účelem zjištění a prokázání konzumace a způsobu konzumace drog. Jde především o stopy po vpichu injekčních jehel a jiné změny vzniklé na těle v důsledku užívání drog. Při prohlídkách těla je účelné odebrat vzorky moči a krve, ze kterých se zjišťuje přítomnost drogy v těle. Výskyt stop po drogách a jejich aplikace se dokumentují popisem do protokolu o prohlídce a záznamem na obrazové nosiče, případně i zvukovým záznamem, pokud se prohlížená osoba k věci vyjadřuje.

¹³⁴ STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 67 - 68.

¹³⁵ KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 279.

¹³⁶ Odebrat krev pro účely trestního řízení ve smyslu § 114 odst. 2, TŘ může kterýkoli lékař nebo jiný odborný zdravotnický pracovník (viz. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 2. 1996 sp. zn. 3 To 51/96)

¹³⁷ K tomuto lze uvést, že v případě drogových trestných činů dochází k dost citelným zásahům do lidského organismu, které mají postavení zákonných zásahů, k tomu lze poukázat na případ posuzovaný Spolkovým ústavním soudem, kdy policista nařídil operaci žaludku za účelem vynětí spolknutých balíčků drogy a na to soud shledal, že se nejednalo o tak velký zásah, při kterém by došlo k porušení důstojnosti člověka a zásah shledal jako opodstatněný (viz. Usnesení Spolkového ústavního soudu – 4. komora 2. senátu ze dne 28. 3. 2002, sp.zn. 2 BvR 2104/01).

Zvláštní druh prohlídky se provádí u zemřelých osob. Prohlídku a pitvu mrtvoly a její exhumaci upravuje § 115 TR. Vznikne-li podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána. V případě drogové kriminality půjde především o ohledání toxikomana, jehož smrt způsobilo předávkování drogou nebo samotné účinky drogy, ačkoliv není vyloučen i jiný scénář úmrtí. Prakticky všechny osoby, které zemřou v souvislosti s akutním požitím drogy, by měly být pitvány na soudně lékařských odděleních. Všechna úmrtí v souvislosti s akutním požitím drog šetří PČR. V případě, že podezření na požití drog vznikne až během pitvy, je lékař povinen pitvu přerušit a toto podezření oznámit policii, neboť požití drog vždy budí podezření, že smrt byla způsobena trestným činem a policie by měla nařídít soudní pitvu dle § 115 TR. V případě, že takovou pitvu nenařizuje, vyžaduje zpravidla výpis z pitevního protokolu¹³⁸.

4.2.4. Zjišťování přítomnosti drogy

Na závěr bych ráda zmínila situaci, která je nepochybně spojena s dokazováním drogové trestné činnosti. U dokazování jakékoliv formy drogové kriminality je v konečné fázi zapotřebí, aby byla zjištěna přítomnost drogy, jelikož bez přítomnosti drogy bychom nemohli mluvit o drogovém trestném činu. Na území ČR se používá až v 87 procentech případů ke zjišťování – detekci drog psů, jelikož patří mezi nejúčinnější pomocníky při odhalování úkrytů omamných látek. Na druhou stranu jejich výcvik je značně nákladný a náročný. Mezi nevýhody tohoto způsobu také patří časové omezení, po které jsou schopni službu vykonávat, přičemž je uváděno, že jeden pes je schopen plného nasazení pouze 20 až 30 minut denně¹³⁹.

K zjišťování přítomnosti drogy ukryté např. v tělních dutinách osoby lze za určitých podmínek použít také rentgen či ultrazvuk. Rentgenová technika je hojně využívána v letecké dopravě, zejména k prohledávání zavazadel. U nelegálního pašování zakázaných látek a drog je potřeba detekovat různé skryše, kam pachatelé takové látky ukrývají. Takové skryše bývají velmi dobře maskovány a pouhým okem je není snadné odhalit. Proto je možno využít mikrovlny pro odhalení dutých míst. Tato metoda spočívá v schopnosti mikrovln procházet různými materiály různou silou. Přístroj je poté schopen upozornit na dutá místa i na rozdíly v homogenitě materiálů zkoumaného objektu.¹⁴⁰

^{138 138} KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015, s. 281.

¹³⁹ HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. 1. vydání. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o., 2000, s. 61.

¹⁴⁰ Tamtéž

5. Shrnutí a úvahy de lege ferenda

Práce je převážně zaměřena na jednotlivé prostředky, které mají OČTR k tomu, aby byli zdárně odhaleni pachatelé drogové kriminality, která je bezpochyby rozsáhlou a nebezpečnou trestnou činností. Jak tomu nasvědčují jednotlivé kapitoly výše, odhalování drogových trestných činů na našem území je bezesporu jedna z nejtěžších činností co do objasňování, ale je i náročná na ostatní potřeby jako zkušenost.

V tomto krátkém shrnutí bych chtěla dát ještě prostor k analýze odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí. Jelikož v práci mluvím o zmíněných institutech jako jistému zásahu do soukromí fyzických osob, je třeba v posuzování možné nepřiměřenosti zásahů zdůraznit počty případů, kdy k jejich využití dochází. K tomuto mi poslouží statistiky PČR.

Za rok 2016 (analýza pro rok 2017 není v tuto chvíli ještě přístupná) bylo na území ČR 218 162 trestných činů (různé kategorie), z toho 124 029 jsou označeny jako tzv. živé trestní spisy a z jejich celkového počtu byly prostředky podle § 88 odst. 1, 5 TŘ a § 158d TŘ nasazeny pouze v 1 617 (tj. 1,3 %) spisech, z toho 1 350 jich bylo použito právě NPC, která se zabývá drogovou trestnou činností. Přitom žádostí k povolení odposlechů či sledování osob a věcí (tedy spisů, kde mohly být použity odposlechy či sledování osob či věcí) bylo 57 514. Z toho plyne, že samotné povolení použití operativně pátracích metod je použito pouze u 0,42% případů, což je opravdu malé množství¹⁴¹. Vyplývá z toho i fakt, že se tyto metody využívají u nejzávažnějších trestných činů a nelze tedy mluvit o jejich zneužití policejními orgány. Z těchto údajů také lze vyčíst, že tato předmětná operativně pátrací technika je nejčastěji používanou operativně pátrací metodou odhalování drogové trestné činnosti (vedle toho jsou často využívány osobní a domovní prohlídky). Možnost použití agenta či předstíraného převodu policisté nevyužívají až tak hojně.

Na tomto místě bych chtěla konstatovat, že určité pasáže překládané práce, jakož jsou například právě sledování osob a věcí, použití agenta jako operativně pátracích prostředků, odposlechy a záznamy z telekomunikačního provozu či nařizování a výkon domovních a jiných prohlídek by si zasloužily propracovanější zkoumání, k němuž jsem bohužel vzhledem k předepsanému rozsahu práce (i když ani bez těchto chybějících pasáží se mi jej nepodařilo příliš dodržet) neměla přílišného prostoru. Nicméně na druhou stranu se mi otevírá prostor, spojený se zájmem do budoucna, věnovat se problematice ústavních mezí při využívání operativně pátracích

¹⁴¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2016*. [online]. policie.cz [cit. 24. 3. 2018].

Dostupné na

file:///C:/Users/Bar%C4%8Da/Downloads/Anal%C3%BDza_odposlech%C5%AF_a_sledov%C3%A1n%C3%AD_AD_2016.pdf >

prostředků v trestním řízení důkladněji, propracovanějším způsobem a dospět ke komplexnějším závěrům.

Chyběl mi také prostor vyjádřit se například k problematice utajovaných svědků jako agentů při využití operativně pátracího prostředku ve formě použití agenta v souladu s § 158e TŘ, jejichž postavení bývá v trestním řízení (a to nejen u drogové kriminality) velice důležité. Slouží to pro mne také jaké podnět k tomu, zaměřit své další zkoumání právě na tuto problematiku.

Zároveň mám však za to, že se mi i přes to podařilo vytyčit alespoň základní ústavněprávní rámec, při provádění úkonů OČTŘ spojených s vyšetřování drogové kriminality včetně rozboru vyšetřovací techniky. V současné době, na základě poznatků uvedených v této práci lze říci, že OČTŘ mají velké množství prostředků, které jim slouží ke zdárnému dopadení pachatelů drogové kriminality. Ke zkvalitnění vyšetřování pachatelů právě drogové kriminality bych zvážila, zda by přímo na úseku NPC neměly být zřízeny oddělení, které by tvořili osob, které mají lékařské, farmaceutické či toxikologické zkušenosti.

Vyšetřovatelé jsou sice schopni kvalitně provést vyšetřovací úkony, avšak mám za to, že kdyby k tomu měli při vyšetřování této trestné činnosti k dispozici přímo při úkonu osobu, jež má lékařskou či jinou odbornou kvalifikaci k práci s osobami, jež jsou nejen konzumenti drog, mohla by práce s nimi být efektivnější. Obdobně by to mohlo napomoci při ohledávání míst, kde bývají nalezeny a zajištěny předměty využívané pro výrobu drogy. Manipulace je s nimi mnohdy obtížná a může docházet k jejich částečnému znehodnocení, což by za přítomnosti kvalifikovanější osoby tyto následky mohlo zmírnit. Potřeba těchto osob je zřejmá i ze situace, kdy v případě výsledků a zjišťování přítomnosti drog jsou tyto s uvedenými odborníky konzultovány. V případě, že by tyto osoby byly přímo zaměstnanci NPC, jejich zkušeností by se mohlo lépe a efektivněji využít.

Závěr

V úvodní části práce jsem se věnovala problematice legislativního rámce drogových trestných činů. Postupných zkoumáním vývoje trestněprávní úpravy drogových deliktů jsem si zodpovídala na otázku, zda je hmotněprávní úprava drogové trestné činnosti řádně nastavena. Jak jsem již zhodnotila v závěru této úvodní kapitoly, postupným rozbořem právní úpravy a jejich slabých míst jsem došla k tomu, že aktuální právní úpravu zmíněné oblasti lze považovat za efektivní a vhodnou.

Účelem další části práce bylo proniknout do kriminalistického pohledu na věc, kde jsem vytyčila základní kriminalistické poznatky pro vyšetřování právě drogových trestných činů, jež mi ukázaly cestu k tomu, jaké prostředky dle trestního řádu jsou účinné k odhalení a dopadení pachatelů drogové trestné činnosti. Nastínila jsem typické kriminalistické stopy, které ukazují na to, že je páchána právě drogová kriminalita. S tím úzce souvisí poznatek o zvláštностech vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti. Smyslem této části bylo vylíčit způsoby vyšetřování drogových trestných činů a v konkrétních případech nastínit smysl využití jednotlivých prostředků, které do rukou orgánů činných v trestním řízení dává trestní řád a jež jsou třeba k odhalení drogové trestné činnosti.

Tuto problematiku jsem rozdělila do třech částí. První se věnovala operativně pátrací činnosti v době, kdy dochází k prověřování skutečností o tom, že je páchána trestná činnost. Důraz byl kladen na jednotlivé operativně pátrací prostředky podle § 158b TR. Další část se zaměřila na počáteční úkony v podobě domovních a osobních prohlídek a odposlechů, manipulací se zásilkami a záznamů z telekomunikačního provozu. Poslední část se věnuje následným vyšetřovacím úkonům, kdy při cílení na drogovou kriminalitu byl pohled zaměřen převážně na taktiku výslechu osob obviněných a jejich jednotlivých typů spojených s drogovou trestnou činností. Objasnila jsem zde i význam využívání konfrontace či rekognice včetně ohledání místa činu či osob, spojené s objasněním účelu těchto prostředků k prokázání páchaní drogových deliktů.

Využitím jednotlivých prostředků k odhalení a prokázání trestné činnosti je v těchto případech spjato s určitým zásahem do ústavněprávních hodnot, bylo smyslem u každých jednotlivých vyšetřovacích prostředků vytyčit ústavněprávní meze při jejich použití. V závěru jsem chtěla dospět k odpovědi na otázku, zda není při trestním řízení nepřiměřeně zasahováno do základních lidských práv a svobod.

K zodpovězení na tuto základní otázku mi pomohlo zaměřit se na judikaturu Ústavního soudu ČR, který do poměřování hodnot základních lidských práv oproti zajištění účelu trestního řízení velkou měrou promlouvá v podobě vyjádření názorů pojatých do jednotlivých (nejen zde

jmenovaných) nálezů. U každého jednotlivého zásahu do garantovaných práv, určuje Ústavní soud ČR jisté meze.

Pomocí poznatků uvedených v judikatuře nejvyšších soudů, a to nejen Ústavního soudu, jež se důkladně problematikou zásahů do lidských práv a svobody zabývají, jsem na kladenou otázku našla jisté odpovědi. Postupné zkoumání jednotlivé judikatury mě navedlo na myšlenku souhrnně obsaženou v jednotlivých rozhodnutích, že trestní řízení lze chápat jako důsledek porušení jistých celospolečenských hodnot a společnost by měla dbát na odstranění tohoto nepříznivého stavu. Proto je třeba k dosažení tohoto příznivého stavu přiměřenou a opodstatněnou měrou zasáhnout do práv a svobod jednotlivců, aby mohla být zaručena ochrana hodnot celé společnosti. K těmto situacím nedochází v příliš mnoho případech a proto jejich využití při vyšetřování tyto „omezujícími“ prostředky lze nezbytně využít. Tomuto názoru přisvědčují i statistiky NPC, ze kterých vyplývá, že v ČR jsou úkony přímo narušující základní lidská práva a svobody prováděny v opravdovém zlomku případů, a v zásadě u závažné trestné činnosti.

Na základě veškerých zde uvedených poznatků jsem proto dospěla k závěru, že zkoumaný postup orgánů činných v trestním řízení a jejich procesní pravomoci jsou v souladu s ústavními hodnotami společnosti a při využívání nástrojů k odhalení drogové kriminality, vzhledem k její závažnosti, neshledávám neproporcionalitu v prolamování základních lidských práv a svobod.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře, články

BORNÍK, Miroslav. *Trestná činnost a nealkoholová toxikomanie*. Praha: THEMIS, 2000. 166 s.

HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. 1. vydání. Jindřichův Hradec: RAIN reklamní agentura s.r.o., 2000. 156 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s.

HLAVÁČEK, Jan, PROTIVINSKÝ, Miroslav a kol. *Praktická kriminalistika*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2007. 240 s.

CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Praha: Policie ČR, Úřad vyšetřování pro Českou republiku, Ministerstvo vnitra ČR - odbor personální práce a vzdělávání, 1999. 96 s.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 6. aktualizované vydání, Praha: Leges, 2017, 976 s.

JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. 846 s.

JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestněprávní postih toxikomanů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 176 s.

KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 89 s.

KOMOROUS, Jiří. *Lovci smrti*. Praha: NAŠE VOJSKO, s.r.o., 2009, 247 s.

KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 414 s.

KONRÁD, Zdeněk a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 3. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. 219 s.

KUCHTA, Josef a kolektiv. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 617 s.

NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. 527 s.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2007. 232 s.

PÚRY, František., SOTOLÁŘ, Alexandr a kol.: *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení: Právní aspekty trestního postihu drogové kriminality, Lékařský přístup ke zneužívání drog, Možnosti resocializace uživatelů drog*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2002. 718 s.

RYBÁŘ, Miroslav. *Kriminalistika: metody vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 1. vydání. Plzeň: Nava, 2008. 145 s.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. Vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. 315 s.

STRAUS, Jiří a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 278 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 4720 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 3614 s.

ŠTÁBLOVÁ, Renáta a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. 2. rozšířené vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. 205 s.

ŠTÁBLOVÁ, Renata a kol. *Návykové látky a současnost*. Praha: PA ČR, 2006. 322 s.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana, ZEMAN, Petr.: *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 117 s.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana, ZEMAN, Petr.: *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. 1. vydání, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 2008. 122 s.

VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku, 2011. 418 s.

ZEMAN, Petr., ŠTEFLUNKOVÁ, Michaela., TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. 225 s.

Odborné články a sborníkové příspěvky

BENEŠOVÁ, Marie. *Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti utajit osobní identitu policisty provádějícího předstíraný převod a k použitelnosti záznamu o předstíraném převodu jako důkazu*. Sbírká výkladových stanovisek NSZ poř. č. 12/2002.

BLAŽEJOVSKÝ, Marek, TOMÍČEK, Petr, ROMAN, Michael. *Metamfetamin a Cannabis metodická příručka SKPV TOXI*. 1. vydání. Praha: Národní protidrogová centrála a Kriminologický ústav Praha, 2008. 20 - 21s.

BRÁZDA, Jan. Je rekognice „in natura“ opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon? *Bulletin advokacie* 10/2013, s. 41.

JELÍNEK, Milan. Ústavní meze prostorových odposlechů ke sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu. *Bulletin advokacie* 5/2010. str. 31.

JEŽEK, Vladimír. K problematice zahájení trestního stíhání. *Bulletin advokacie* 4/2008, s. 29

KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue* 8/2011. str. 224

KOCINA, Jan. Intertemporální účinky derogačního nálezu Pl. ÚS 3/09 – prohlídky jiných prostor a pozemků. *Bulletin advokacie*, 2011. č. 1-2, roč. 2011. str. 36.

Kiššová, Lucia. Česká protidrogová politika a její koordinace. Historie a současnost. *Zaostřeno na drogy*, 2009, roč. 2009, č. březen – duben, Praha: Úřad vlády české republiky, s. 12.

PIPEK, Jiří. Ostatní zajišťovací úkony. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 354. in MUSIL, Jan. KRATOCHVÍL, Vladimír. ŠÁMAL, Pavel. et al. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 1999 s.

PLACHÝ, Jiří. Zákonné zmocnění jako zprostředkovatel vztahu mezi zákonem a podzákonnou právo tvornou. *Právní rozhledy* 4/2015, s. 126.

PROUZA, Daniel. K počátkům přípravného řízení u drogových trestných činů. *Trestněprávní revue*, 2006., roč. 2006 č. 4, s 106.

ŠIMÍČEK, Vojtěch. Domovní prohlídka v judikatuře Ústavního soudu. *Bulletin advokacie* 9/2001, s. 39.

ZEMAN, Petr. Vývoj právní úpravy některých prostředků odhalování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*, 2007, roč. 2007 č. 2, s. 36.

Internetové zdroje

Drogy a zákon: *Mezinárodní úmluvy v oblasti omamných jedů a psychotropních látek* [online]. 2009 [cit. 2. 3. 2018]. Dostupné na < <http://www.ped.muni.cz/wsedu/mu.old/drogy/bm/leg.htm> >

PARLAMENT ČR, POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Vládní návrh na vydání zákona o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod čís. 159 Sb. z. a n. z. roku 1922* [online]. psp.cz. [cit. 5. 3. 2018]. Dostupné na < http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/tisky/T4023_00.htm >

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní protidrogová centrála SKPV PČR* [online]. policie.cz [cit. 16. 3. 2018]. Dostupné na < <http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpvp.aspx> >

PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK Martin. TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 10. 3. 2018] Dostupné na < https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech 2010 a%C5%BE 2012 ve v%C4%9Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk_%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf >.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2016.* [online]. policie.cz [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné na < file:///C:/Users/Bar%C4%8Da/Downloads/Anal%C3%BDza_odposlech%C5%AF_a_sledov%C3%A1n%C3%AD_2016.pdf >

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní protidrogová centrála výroční zpráva 2016* [online]. policie.cz [cit. 26. 3. 2018]. Dostupné na < [file:///C:/Users/Bar%C4%8Da/Downloads/VZ_2016_web%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Bar%C4%8Da/Downloads/VZ_2016_web%20(2).pdf) >

REDAKCE EPRAVO.cz. *Týden v české justici 12. 3. - 18. 3. 2018* [online] uveřejněno 19. 3. 2018 epravo.cz [cit. 25. 3. 2018], Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/clanky/tyden-v-ceske-justici-123-1832018-107313.html?mail> >

VÁVRA, Libor. Povolování odposlechu a jeho význam v trestním řízení. *Právní prostor*, 2018. uveřejněno 14. 7. 2017, [online] pravniprostor.cz [cit. 25. 3. 2018] Dostupné na < <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/povolovani-odposlechu-a-jejich-pouzitelnost-v-trestnim-rizeni> >

Právní předpisy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Jednotná úmluva OSN o narkotických drogách z roku 1961 (ve znění pozdějších změn uvedených v Protokolu z r. 1972)

nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog

nařízení ministra spravedlnosti č. 118/1950 Sb., o tom, co se považuje za omamné prostředky, jedy, nakažlivé choroby a za škůdce užitkových rostlin podle trestního zákona

nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku

nařízení vlády č. 463/2014 Sb., o seznamech návykových látek

Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1972

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 - sdělení č. 462/1991 Sb.

Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 128/1923 Sb. z. a n. o provádění mezinárodní opiové konvekce

zákon č. 29/1938 Sb. z. a n., kterým se provádějí Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č. 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod č. 147/1927 Sb. z. a n. a Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. července 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n. (opiový zákon)

zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, účinného ke dni 15. 7. 1991

zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, účinného ke dni 1. 5. 2001

zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12

Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13 – 2

Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/12

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1235/09

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. II. ÚS 797/02

Nález Ústavního soud ČR ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. III. ÚS 499/04

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 287/96

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 6. 2010 sp. zn. Pl. ÚS 3/09

Nález Ústavního soud ČR ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. II. ÚS 615/06

Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 2. 2006 ve věci Krasniki proti České republice

Rozsudek ESLP ve věci Van Mechen el al. vs. Holandsko

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2001, sp. zn. 4 Tz 98/2001

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 2 To 139/2005

Usnesení Spolkového ústavního soudu – 4. komora 2. senátu ze dne 28. 3. 2002, sp.zn. 2 BvR 2104/01

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 2. 1996, sp. zn. 3 To 51/96

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2005 sp. Zn. 5 Tdo 280/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 403/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. 5 Tdo 1010/2013-20

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 5. 2001, sp. zn. 1 To 36/2001

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2002 sp. zn. 1 To 29/2002

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se věnuje problematice drogové kriminality, se kterou jsou spojena určitá specifika při jejím vyšetřování.

Práce je dělena do dvou na sebe navazujících částí. V první části je vymezen legislativní rámec drogových trestných činů v trestním zákoníku. Je zanalyzován vývoj právní úpravy a na konci této části zhodnoceno, zda je aktuální právní úprava k postihování drogové kriminality efektivně nastavena.

Druhou část tvoří metody vyšetřování drogových deliktů a jsou vymezena její specifika. Základním kamenem celé mé práce je proces vyšetřování, odhalování a prokazování trestné činnosti v souvislosti s drogami. K tomuto je využívána celá škála procesních institutů k řádnému dopadení pachatelů trestné činnosti. Protože při provádění trestního řízení při jsou využívány prostředky, jejichž provádění je mnohdy způsobilé narušit práva a oprávněné zájmy osob, proti nimž je vedeno trestní řízení, v této práci se snažím dospět k závěru, zda je jejich využití v souladu se základními právy a svobodami a vytyčení jistých ústavněprávních mezí, které v praxi stanovila především judikatura Ústavního soudu ČR.

Abstract

Submitted diploma thesis with the issue of drugs crime with witch sure specificities are associated with its investigation.

The thesis is divided into two consecutive parts. The first part defines the legislative framework of drug offenses in the Criminal Code. The progress of the legal regulation is analyzed and at the end of this section the current legislation on the prosecution of drug crime is evaluated.

The second part consists of methods of investigation of drug offenses and its specifics are defined. The cornerstone of my entire thesis is the process of investigating, detecting and demonstrating drug-related crime. This is used by a whole range of process institutes to properly capture offenders. Since the implementation of criminal proceedings involves the use of means whose implementation is often capable of interfering with the rights and legitimate interests of persons who are subject to criminal proceedings I try to conclude in this thesis whether their use is in accordance with fundamental rights and freedoms and the establishment of certain constitutional limits which in practice was determined by the case law of the Constitutional Court of the Czech Republic.

Klíčová slova

Drogy; drogová kriminalita; metodika vyšetřování; operativně pátrací prostředky; dokazování.

Key words

Drugs; drug crime; investigation methods; operational searching means; law of evidence.